

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2004. november 23.*

A T-166/98. sz. ügyben,

a **Cantina sociale di Dolianova Soc. coop. rl** (székhelye: Dolianova [Olaszország]),

a **Cantina Trexenta Soc. coop. rl** (székhelye: Senorbì [Olaszország]),

a **Cantina sociale Marmilla — Unione viticoltori associati Soc. coop. rl**
(székhelye: Sanluri [Olaszország]),

a **Cantina sociale S. Maria La Palma Soc. coop. rl** (székhelye:
Santa Maria La Palma [Olaszország]),

a **Cantina sociale del Vermentino Soc. coop. rl Monti-Sassari** (székhelye: Monti
[Olaszország])

(képviselik őket: C. Dore és G. Dore ügyvédek, kézbesítési cím: Luxembourg)

felpereseknek

* Az eljárás nyelve: olasz.

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik kezdetben: F. Ruggeri Laderchi és A. Alves Vieira, később: Alves Vieira és L. Visaggio, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes ellen

vagylagosan az EK-Szerződés 173., illetve 175. cikke (jelenleg, adott esetben módosítást követően, EK 230. és EK 232. cikk) alapján, az 1982/1983-as borászati évre vonatkozó megelőző lepárlási támogatás közvetlenül a felperesek részére való kifizetését elutasító, 1998. július 31-i bizottsági levél megsemmisítése és a Bizottság jogsértő mulasztásának megállapítása, valamint másodlagosan az EK-Szerződés 178. cikke (jelenleg EK 235. cikk) alapján a felpereseknek a Bizottság magatartásával állítólagosan okozott kár megtérítése iránti kérelme tárgyában,

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁGA (második tanács),

tagjai: J. Pirrung elnök, A. W. H. Meij és N. J. Forwood bírák,

hivatalvezető: J. Palacio González főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2000. szeptember 14-i, valamint a 2004. február 10-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

Jogi háttér

- 1 Az 1982. július 27-i 2144/82/EGK tanácsi rendelettel (HL L 227., 1. o.) módosított, a borpiac közös szervezéséről szóló, 1979. február 5-i 337/79/EGK tanácsi rendelet (HL L 54., 1. o.) 11. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy az asztali borok és az asztali bor készítésére alkalmas borok megelőző lepárlására van lehetőség minden borászati évben.
- 2 A 2144/82 rendelet hatodik preambulumbekkezdése szerint az érintett termelők jövedelmének emelése érdekében szükségesnek látszik, hogy számukra bizonyos feltételek mellett az asztali bor garantált minimálárát biztosítsák, és e célból elő kell írni azt a lehetőséget a termelőnek, hogy a saját terméséből származó asztali bort a garantált minimáláron adhassa el lepárlásra, vagy más megfelelő intézkedés igénybevételéről dönthessen.
- 3 1982. szeptember 15-én a Bizottság elfogadta az 1982/1983-as borászati évre vonatkozó megelőző lepárlással kapcsolatos rendelkezésekről szóló 2499/82/EGK rendeletet (HL L 267., 16. o.).

- 4 Ezen rendelet 1. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy azok a termelők, akik borukat szeretnék a 337/79 rendelet 11. cikke szerint lepároltatni, kötelesek szállítási szerződést kötni valamely elfogadott lepárlóval, és kötelesek azt bemutatni a nemzeti intervenciósi hivatalnak. Ugyanezen rendelet 1. cikkének módosított (3) bekezdése értelmében ezek a szerződések csak akkor lépnek hatályba az említett rendelet szerint, ha annak azon tagállam intervenciósi hivatala, ahol a bor a szerződés megkötésekor megtalálható volt, 1983. március 20-ig azokat jóváhagyja.
- 5 A 2499/82 rendelet módosított 21. cikkének (1) bekezdése a tagállamok kötelezettségévé teszi, hogy a Bizottság számára legkésőbb 1983. április 15-ig jelentsék a jóváhagyott lepárlási szerződésekben szereplő bormennyiséget.
- 6 A 2499/82 rendelet 4. cikke értelmében a bort az arra vonatkozó szerződés vagy nyilatkozat jóváhagyásáig nem lehet lepárolni.
- 7 Ugyanezen rendelet 5. cikkének (1) bekezdése rögzíti a lepárlásra szállított bor vételi minimálárát.
- 8 A 2499/82 rendelet nyolcadik preambulumbekzdése szerint a lepárlásra szánt termékek ára általában nem teszi lehetővé azok szabadpiaci feltételekkel történő szállítását. Következésképpen a rendelet egy, az intervenciósi hivatal által adott támogatás formájában megvalósuló kompenzációs eljárásról rendelkezik, amely támogatás összegét a rendelet 6. cikkének első és második bekezdése határozza meg.

- 9 E rendelet tizenegyedik preambulumbekkezdése értelmében rendelkezni kell arról, hogy a termelőknek biztosított minimálár főszabály szerint olyan határidővel kerüljön nekik kifizetésre, hogy az abból származó nyereség összehasonlítható legyen azzal a nyereséggel, amelyet a kereskedelmi szállítás tett volna lehetővé. Ilyen körülmények között elengedhetetlen az, hogy a szóban forgó lepárlásokért járó támogatás minél előbb kifizetésre kerüljön, miközben egy megfelelő biztosítékadási rendszer garantálja az ügyletek megfelelő lefolyását. Annak érdekében, hogy az intézkedés teljes mértékben elérje a célját a tagállamokban, rendelkezni kellett a támogatásoknak és az előlegeknek a különböző tagállamok igazgatási rendszereihez igazodó kifizetéséről is.
- 10 A 2499/82 rendelet 8. cikke előírja, hogy a bor vételi minimálárának kifizetése és a támogatás intervenció hivatal általi folyósítása céljából a tagállamok – választásuk szerint — alkalmazhatják a rendelet 9., illetve a 10. cikkében leírt eljárások valamelyikét. Az Olasz Köztársaság úgy határozott, hogy területén a 9. cikkben leírt eljárást alkalmazza.
- 11 A 2499/82 rendelet 9. cikke az alábbiak szerint fogalmaz:

„1. Az 5. cikk (1) bekezdésének első albekezdése szerinti vételi minimálárát a lepárló legkésőbb kilencven nappal azután köteles a termelőnek megfizetni, hogy [a bor teljes mennyisége vagy adott esetben, minden bortétel] a lepárlóüzembe megérkezett.

2. Az intervenció hivatal legkésőbb kilencven nappal azután fizeti ki a lepárlónak a 6. cikk szerinti támogatást, hogy az megfelelő igazolással szolgált abban a tekintetben, hogy a szerződésben szereplő teljes bormennyiség lepárlása megtörtént.

[...]

A lepárló köteles az intervenció hivatalnak igazolni, hogy kifizette az 5. cikk (1) bekezdésének első albekezdése szerinti vételi minimálárát az (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül. [...] Ha erre vonatkozó igazolást a lepárló az első albekezdésben írt igazolás bemutatásától számított százhusz napon belül nem tud szolgáltatni, akkor a kifizetett összeget köteles az intervenció hivatalnak visszafizetni [...]”.

12 Ugyanezen rendelet 10. cikke az alábbiak szerint fogalmaz:

„1. Legkésőbb harminc nappal azután, hogy [a bor teljes mennyisége vagy adott esetben, minden bortétel] a lepárlóüzembe megérkezett, a lepárló köteles megfizetni a termelőnek legalább az 5. cikk (1) bekezdésének első albekezdése szerinti vételi minimálár és a 6. cikk (1) bekezdése szerinti támogatás különbözetét.

2. Legkésőbb harminc nappal a szerződésben szereplő teljes bormennyiség lepárlására vonatkozó igazolás bemutatását követően az intervenció hivatal köteles kifizetni a termelőnek a 6. cikk szerinti támogatást [...]”.

13 A 2499/82 rendelet módosított 11. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„1. A 9. cikk szerinti esetben a lepárló, vagy a 10. cikk szerinti esetben a termelő kérheti, hogy a 6. cikk (1) bekezdése szerinti támogatással megegyező összeg kerüljön előleg címén számára átutalásra, feltéve hogy az említett összeg 110%-ának megfelelő összegről szóló biztosítékot nyújt az intervenció hivatal számára.

2. A biztosítékot olyan intézmény által nyújtott garancia formájában lehet rendelkezésre bocsátani, amely intézmény megfelel az azon tagállam által előírt követelményeknek, amelyhez az intervenció hivatal tartozik.

3. Az előleg legkésőbb kilencven nappal a biztosítéknyújtásról szóló igazolás rendelkezésre bocsátását követően kerül kifizetésre, és minden esetben a szerződés vagy a nyilatkozat jóváhagyásának időpontja után.

4. A 13. cikkben foglaltak fenntartása mellett, az (1) bekezdés szerinti biztosítékot csak akkor lehet feloldani, ha legkésőbb 1983. február 29-ig bemutatásra kerül az arra vonatkozó igazolás, hogy

- a szerződésben szereplő teljes bormennyiség lepárlása megtörtént,
- és amennyiben előleg került kifizetésre a lepárlónak, akkor ő a termelőnek megfizette az 5. cikk (1) bekezdésének első albekezdése szerinti vételi minimálárat [...].

Ugyanakkor ha az első albekezdés szerinti igazolások a megadott határidőt követően, de 1984. június 1-je előtt kerülnek bemutatásra, a feloldható összeg a biztosíték 80%-ának felel meg, a különbözet pedig elvész.

Ha a fenti igazolások nem kerülnek bemutatásra 1984. június 1-je előtt, akkor a biztosíték teljes összege elvész.”

- 14 A 2499/82 rendelet 13. cikke szerint, ha egy váratlan esemény vagy *vis maior* bekövetkezése miatt a bor teljes mennyisége vagy annak egy része nem kerül lepárlásra, a lepárló vagy a termelő késelem nélkül köteles erről tájékoztatni az intervenció hivatalt. Ebben az esetben az intervenció hivatal csak a ténylegesen lepárolt bormennyiség után fizeti ki a 6. cikk szerinti támogatást.
- 15 A közös agrárpolitika alapján nyújtott, majd elveszített biztosítékok, letétek és garanciák jóváírásáról szóló, 1978. február 20-i 352/78/EGK tanácsi rendelet (HL L 50., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 3. kötet, 197. o.) 2. cikkének (1) bekezdése értelmében bármely elveszített biztosítékot a tagállamok kifizető hatóságainak vagy szerveinek teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap (EMOGA) költségeinek csökkentésére kell felhasználniuk.

Az alapeljárás tényállása

- 16 A felperesek, azaz a borászati szövetkezetek Szardínián (Olaszország) működő bortermelők. Az 1982/1983-as borászati év megelőző lepárlására vonatkozóan bor szállítására vonatkozó szerződést kötöttek egy elfogadott lepárlóval, a Distilleria Agricola Industriale de Terralbával (a továbbiakban: DAI). Ezeket a szerződéseket a 2499/82 rendelet 1. cikke rendelkezéseinek megfelelően az Azienda di Stato per gli Interventi nel Mercato Agricolo (olasz intervenció hivatal, a továbbiakban: AIMA) jóváhagyta.
- 17 A számlákból – amelyek kifejezetten említik az „AIMA-támogatás”-nak („premio AIMA” vagy „premio comunitario, a carico della AIMA”) a 2499/82 rendeletben rögzített és az 1982/1983 borászati évben a megelőző lepárlás céljából szállított, a felperesek által termelt borért a DAI által fizetendő vételi minimálárban foglalt összegét – az következik, hogy a Cantina sociale di Dolianova által szállított borért fizetendő közösségi támogatás összege 169 328 945 olasz lírának (ITL) felel meg a 247 801 380 ITL összegű, hozzáadottérték-adót (HÉA) is tartalmazó vételi minimálár esetén (1983. április 18-i számla), 102 145 631 ITL-nek felel meg a

149 483 181 ITL összegű, HÉA-t is tartalmazó vételi minimálár esetén a Cantina Trexenta által szállított bor esetén (1983. április 30-i számla), 346 391 958 ITL-nek felel meg az 506 921 061 ITL összegű, HÉA-t is tartalmazó vételi minimáláron belül a Cantina sociale Marmilla által szállított bor esetén (1983. február 28-i számla), 215 084 906 ITL összegnek felel meg a 316 505 762 ITL összegű, HÉA-t is tartalmazó vételi minimáláron belül a Cantina sociale Santa Maria La Palma által szállított bor esetén (1983. március 30-i és 1983. április 20-i számlák), és 33 908 702 ITL-nek felel meg az 54 812 419 ITL összegű, HÉA-t is tartalmazó vételi minimáláron belül a Cantina sociale del Vermentino által szállított bor esetén (1983. május 10-i számla).

- 18 A felperesek által adott és a Bizottság által sem vitatott felvilágosítás szerint a bor leszállítása 1983. január és március között történt, és a lepárlásra a 2499/82 rendelet 4. cikkének rendelkezéseiben előírt határidőn belül került sor. A rendelet 9. cikkének (1) bekezdésében a bor vételi minimálárának lepárló általi kifizetésére előírt határidő 1983 júniusában járt le, mivel az utolsó szállítások 1983. március hónapban történtek.
- 19 1983. június 22-én a DAI kérte az AIMA-t, hogy a 2499/82 rendelet 11. cikke értelmében előlegezze meg a termelők, többek között a felperesek által leszállított és már lepárolt borért fizetendő közösségi támogatást. Ennek érdekében a DAI a rendeletben előírt, a támogatás összegének 110%-ával megegyező összegű biztosítékot képzett az Assicuratrice Edile SpA (a továbbiakban: az Assedile) által kibocsátott kötvény formájában az AIMA javára. A biztosíték összege 1 169 040 262 ITL volt.
- 20 1983. augusztus 10-én az AIMA a 2499/82 rendelet 11. cikkében foglaltaknak megfelelően közösségi támogatás előlege címen kifizetett a DAI-nak 1 062 763 876 ITL összeget.
- 21 Pénzügyi nehézségek miatt a DAI részben vagy egyáltalán nem fizette ki a termelőket, köztük a felpereseket sem, akik a lepárlásra szánt bort szállították neki.

- 22 1983. október 17-én a DAI kezdeményezte maga ellen az olasz jogszabályok által a csődhelyzetre előírt vagyonfelügyelő kirendelésére irányuló eljárás lefolytatását. A megkeresett bíróság, különösen a Tribunale d'Oristano (Olaszország) helyt adott a fenti kérelemnek, és így a DAI teljes egészében felfüggesztette a kifizetéseket, beleértve azokat is, amelyekkel a neki a bort szállító termelőknek tartozott.
- 23 Amint az AIMA az eljárás megindításáról értesült, kérte a DAI-tól a közösségi támogatás azon összegek levonásával történő visszatérítését, amelyeket a fent említett termelőknek jogszerűen kifizetett, arra hivatkozva, hogy a DAI nem mutatott be a 2499/82 rendelet 9. cikkének (2) bekezdésében előírt határidőn belül arra vonatkozó igazolást, hogy a többi termelőnek kifizette – legkésőbb 90 nappal a lejárólóba való szállítást követően — a bor vételi minimálárát, amint azt a rendelet 9. cikkének (1) bekezdése előírja. A támogatás DAI általi visszatérítésének hiányában az AIMA az Assediletől kérte, hogy fizesse ki neki a biztosíték összegét.
- 24 A DAI kérelmére a Pretore de Terralba (Olaszország) 1984. július 26-án ideiglenes intézkedés iránti kérelem tárgyában hozott végzésével megtiltotta az Assedilének, hogy kifizesse a biztosítékot az AIMA számára. Engedélyezett továbbá a DAI számára egy 60 napos határidőt arra, hogy az ügy érdemében eljárást kezdeményezzen.
- 25 1984 szeptemberében a DAI eljárást kezdeményezett a római Tribunale de civile (Olaszország) előtt. Azt kérte, hogy az említett bíróság elsődlegesen állapítsa meg, hogy a termelők a biztosíték végső jogosultjai a nekik fizetendő összeg erejéig, és másodsorban annak megállapítását kérte, hogy az AIMA a jogait legfeljebb azon fennmaradó összeg vonatkozásában gyakorolhatja, amit a DAI még nem fizetett ki a termelőknek. Kiemelte, hogy jelen esetben az AIMA által átutalt előleg összegének körülbelül a felét fizette ki a termelőknek, ugyanakkor – amint azt a bíróság is megemlíti az 1989. január 27-i ítéletében — a bíróság előtt nem igazolta, hogy ezeket a kifizetéseket a 2499/82 rendeletben előírt határidőben teljesítette (lásd a lenti 30. pontban). Indítványozta továbbá, hogy az alkalmazandó közösségi jogszabályok értelmezése kapcsán előzetes döntéshozatal iránti kérdésekkel forduljanak a Bírósághoz. Álláspontja szerint semmilyen mulasztás nem róható fel neki, mivel számára lehetetlen volt az összes kifizetés teljesítése. Fenntartotta azt a véleményét,

hogy a biztosíték célja annak garantálása volt, hogy a termelőknek a vételi minimálár a leszállított termék arányában kifizetésre kerüljön abban az esetben is, ha a lepárló nem teljesíti a kötelezettségeit. Megállapította, hogy a hatályos közösségi jogi rendelkezések szerint, ha a támogatás visszafizetésre kerülne az AIMA-nak, akkor annak azt a hatáskörrel rendelkező közösségi hatóság részére kellene továbbfizetnie. A termelők mint a támogatást alanyi jogon élvezők esélyeit ezért egy harmadik személy (vagyis egy a DAI-tól különböző személy) cselekménye veszélyeztetné.

- 26 Az Assedile és az AIMA alperesekként jártak el, míg az érintett termelők— azaz a jelen ügy felperesei, egy másik borászati szövetkezet, valamint egy borászati szövetkezetekből álló konzorcium — beavatkozókként jártak el a perben.
- 27 A római Tribunale de civile 1989. január 27-i ítéletéből kitűnik, hogy az AIMA szerint abból a tizenkét borvásárlási szerződésből, amit a DAI kötött, és amelyek a 2499/82 rendelet 1. cikkének megfelelően jóváhagyásra kerültek, a DAI a közösségi rendeletben jelzett határidőn belül csak három termelőnek kifizetett vételi minimálárról tudott igazolást bemutatni, összesen 111 602 075 ITL értékben. Az AIMA előadta, hogy ezen három termelő kivételével a DAI nem fizette ki a termelőknek a vételi minimálárat, semmivel sem igazolta, hogy a kifizetéseket a 2499/82 rendelet 9. cikkének (1) bekezdésében előírt határidőben teljesítette, és végül az erre vonatkozó igazolást nem bocsátotta az említett rendelet 9. cikkének (2) bekezdése szerinti határidőben rendelkezésre. Az AIMA kiemelte, hogy ebben a vonatkozásban „a biztosíték a már hivatkozott rendelet 11. cikke értelmében teljes egészében elvész, következésképpen a kifizetetlen termelők csak a lepárlóval szemben érvényesíthetik jogukat [...]”. Ennélfogva az AIMA viszontkeresetet terjesztett elő, amelyben kérte, hogy a bíróság kötelezze az Assedilet arra, hogy fizessen meg neki 1 047 084 185 ITL összegben a biztosítékot, valamint annak kamatait.
- 28 A római Tribunale de civile előtt folyó perben beavatkozóként eljáró felek csatlakoztak a DAI álláspontjához (lásd a fent említett 25. pontot). Fenntartották azt a véleményt, hogy az Assedilenél letett biztosíték összege őket illeti meg a

leszállított bor arányban. Ezért a római Tribunale de civile-től annak megállapítását kérték, hogy az Assedile köteles nekik megfizetni a DAI által meg nem fizetett követelésük összegét, valamint a pénz újraértékelésével és a kamatokkal növelt összeget, valamint másodlagosan azt, hogy az AIMA köteles az említett összegek megfizetésére. A felperesek számítása szerint a 2499/82 rendelet rendelkezéseinek megfelelően jóváhagyott szerződésekből eredő kifizetetlen követelések összege egyenként 106 571 589 ITL a Cantina sociale di Dolianova esetén, 79 483 181 ITL a Cantina Trexenta esetén, 506 921 061 ITL a Cantina sociale Marmilla esetén, 192 954 189 ITL a Cantina sociale Santa Maria La Palma esetén és 54 812 419 ITL a Cantina sociale del Vermentino esetén.

- 29 Mindeközben az oristanói bíróság 1986. február 27-i ítéletével megállapította a DAI csődjét.
- 30 A római Tribunale de civile 1989. január 27-i ítéletében megállapította, hogy:

„Végső soron a [...] 2499/82 rendelet a támogatásra való jogosultságot arra tekintettel adja meg, hogy a szigorúan rögzített határidőket és feltételeket betartják, így ezen határidők és feltételek be nem tartása a megelőlegezett támogatás összegének teljes vagy részleges visszafizetési kötelezettségét vonja maga után.

Az [Olasz Köztársaság által] elfogadott eljárás [azaz a 2499/82 rendelet 9. cikke szerinti eljárás] szerint a lepárlók a támogatás címzettjei, míg a szőlő- és bortermelők annak a végső címzettjei.

A fentiekből következik, hogy a szóban forgó rendeletet könnyű értelmezni, és nem szükséges előzetes döntéshozatal érdekében a Bíróságnak kérdést előterjeszteni.

[...]

Az Assedile és az AIMA közötti kapcsolatot illetően [az Assedile által kibocsátott kötvény] előírja a biztosítás általános szerződési feltételei 2. cikkében, hogy az Assedile a biztosított összeg erejéig (azaz 1 169 040 262 ITL összegig) garantálja az AIMA-nak azon összegek megtérítését, ami neki esetleg a másik szerződő fél [a DAI] részéről jár az AIMA által kifizetett előleg teljes vagy részleges visszafizetése céljából, abban az esetben, ha a lepárlásért járó rendkívüli támogatásra való jogosultság hiánya állapítható meg az előlegfizetési kérelemben vagy a lepárlásról szóló szerződésben szereplő teljes mennyiség vagy annak egy része vonatkozásában.

A 3. cikk előírja, hogy az AIMA-nak a jogtalanul kifizetett összeg visszafizetésére vonatkozó kérelmével a DAI-hoz kell fordulnia, aki köteles a vitatott összeget 15 napon belül megfizetni. Ha a megadott határidőben a kérelemnek a DAI nem tesz eleget, akkor az AIMA kérheti az említett összeg megfizetését a társaságtól [Assedile], aki köteles annak kifizetését a kérelem kézhezvételétől számított 15 napos határidőn belül bármilyen kifogás előterjesztése nélkül megfizetni.

A 4. cikk értelmében a kifizetett összeg erejéig a másik szerződő fél és jogutódjaival szemben a társaság [Assedile] lép az AIMA helyébe annak minden jogosultsága, kötelezettsége és jogcselekménye tekintetében.

Az idézett szerződéses feltételek világosak és könnyen értelmezhetők: egyértelműen megállapítható, hogy a biztosíték kedvezményezettje az AIMA, és nem más személyek, mint például a termelők, és ezért ők semmilyen jogosultsággal nem rendelkeznek a biztosíték összegét illetően az Assedilével szemben.

Továbbá a 3. cikk megfogalmazásából egyértelműen kitűnik, hogy a biztosítéknyújtó nem terjeszthet elő kifogásokat a kedvezményezettrel szemben, mivel a társaság [Assedile] köteles a követeléssel élő kedvezményezett részéről érkezett fizetési kérelem kézhezvételétől számított tizenöt napon belül teljesíteni a kifizetést.

Ha feltételezzük is, hogy a lejárásért járó támogatásra való jogosultság (teljes vagy részleges) hiányának megállapítása megelőz bármilyen visszatérítést, az akkor sem kétséges, hogy ez a jog megszűnik amiatt, hogy a DAI mint kérelmező nem tartotta be a közösségi rendelet által előírt határidőket és feltételeket.

Ugyanis megállapítható, hogy a kérelmező lejáró kötelezettségszegése három különböző címen is megállapítható: 1) 110 795 870 ITL kivételével nem fizette ki a minimálárát a termelőknek (amint az megállapítható abból, hogy az iratokban nem található a kifizetés igazolása); 2) a bornak a lejáróba való szállítását követő kilencven napon belül nem fizette ki a termelőknek a támogatást (a határidő 1983 júniusában járt le), és végül 3) nem igazolta 1984. június 1-je előtt, hogy teljesítette a kifizetéseket. Ezen kötelezettségszegésnek az a következménye, hogy a biztosíték teljes összege elvész.

Továbbá a bíróság nem tudja elfogadni a nem teljesített kifizetések indokaként a lejáró által előterjesztett bizonyítékokat (a kifizetések teljesítésének lehetetlensége, mivel vagyonszelvényel rendeltek ki a céghez, valamint a hitelezők egyenlősége elvének tiszteletben tartása), mivel az említett kifizetések teljesítésének határideje (1983. június) és a támogatások visszatérítésének határideje (1983. július) korábbi annál az időpontnál, amikor a lejáró a vagyonszelvényelő kirendelésére vonatkozó eljárást kezdeményezte (1983. október).

[...]

Következésképpen, az idézett közösségi rendelkezések értelmében az AIMA-nak visszajár az előlegként kifizetett támogatás összegének 110%-a, csökkentve a támogatás azon összegével, amelynek tényleges kifizetését igazolta a DAI, vagyis összesen 1 047 084 185 ITL (azon szerződéses összeg 10%-kal emelt összege, amelynek kifizetését nem igazolták — azaz 1 046 277 980 ITL —, amelyhez hozzáadódik az igazoltan kifizetett támogatás összege és az előlegként kifizetett támogatás összege közötti különbség, ami 806 205 ITL).

Meg kell jegyezni, hogy a DAI soha nem vitatta ezt az összeget: jóllehet azt állította, hogy a megkapott támogatásnak körülbelül a felét fenntartotta a termelők számára, arra soha nem hivatkozott, és *a fortiori* nem is bizonyította azt, hogy ezt a támogatást a 2499/82 rendeletben előírt határidőben megfizette volna.

[...]

Szükséges azt is megállapítani, hogy a kérelmező lepárló jogosulatlanul hivatkozott arra a tényre, hogy a pinceszövetkezetek, amelyektől átvette a termésüket, nehézségekbe ütköztek követeléseik érvényesítése során, hiszen ő maga teremtett ilyen feltételeket a kötelezettségszegésével, tekintve, hogy azonnal csődeljárást kezdeményezett maga ellen, amint megkapta a termelőknek továbbfizetendő közösségi támogatást.

A pinceszövetkezetek – akárcsak a biztosíték nyújtója, ha úgy dönt, hogy jogutódként jár el – követeléseiket a többi hitelezővel együtt a csődeljárás keretében elégíthetik ki, tiszteletben tartva a hitelezők egyenlőségének elvét.”

³¹ 1989. szeptember 27-én a felperesek közül négyen – a Cantina sociale del Vermentino kivételével – fellebbezést terjesztettek elő az ítélet ellen a római fellebbviteli bíróság előtt. 1991. november 19-i ítéletével a fellebbviteli bíróság elfogadhatatlannak ítélte a fellebbezést, abból az okból, hogy a felperesek a keresetlevélről nem értesítették szabályszerűen a DAI vagyonszelőjét („la curatela fallimentare”), de még magát az akkor csődben lévő DAI-t sem, majd nem ismételték meg helyesen az értesítést az ügy vizsgálatával megbízott bíró („il consigliere istruttore”) által megállapított határidőn belül.

- 32 Időközben, 1990. január 16-án az Assedile kifizette az AIMA-nak járó összeget.
- 33 Az olasz semmítőszék 1994. november 28-i ítéletével elutasította a fent említett négy felperes által a fellebbviteli bíróság ítélete ellen előterjesztett fellebbezést. Fellebbezésük alátámasztásaként a felperesek azt emelték ki, hogy a római Tribunale de civile fenti ítélete ellen előterjesztett fellebbezéssel az ítélet téves jellegének megállapítását kérik, de nem a DAI, hanem kizárólag az AIMA és az Assedile tekintetében.
- 34 Az öt felperes szabályszerűen bejelentette a DAI által kezdeményezett csődeljárás keretében a DAI-val szembeni követeléseit.
- 35 Az 1996. január 22-i levelükkel a felperesek az AIMA-tól kérték, hogy vállalja át a DAI-val szemben fennálló követeléseiket, tekintve, hogy az AIMA jogalap nélkül gazdagodott a biztosíték elvesztése által.
- 36 Az AIMA elutasította ezt az igényt, arra hivatkozva, hogy a biztosíték őt illeti meg, és hogy a termelők nem kezdeményeztek vele szemben semmilyen közvetlen keresetet a DAI-val szembeni követeléseik megfizetése érdekében.
- 37 1996. február 16-án a felperesek keresetet terjesztettek elő a cagliari Tribunale de civile (Olaszország) előtt az AIMA ellen jogalap nélküli gazdagodás jogcímén.

- 38 1996. november 13-án a felperesek panaszt tettek a Bizottságnál, amelyben a közösségi jogszabályok – különös tekintettel a 2499/82 rendeletre — AIMA általi állítólagos megsértését sérelmezték, és azt kérték a Bizottságtól, hogy az AIMA-t és az Olasz Köztársaságot szólítsa fel azon összeg megtérítésére, amit az 1982/1983-as borászati évben közösségi támogatás címén nem kaptak meg.
- 39 1997. június 25-i levelével a Bizottság tájékoztatta a felpereseket, hogy az Assedile 1990. január 16-án kifizette az AIMA-nak a biztosíték kamatokkal növelt összegét. Hozzátette, hogy a 352/78 rendelet 2. cikkének (1) bekezdése szerint bármely elveszített biztosítékot az érintett intervenció hivatalnak teljes egészében az EMOGA költségeinek csökkentésére kell felhasználnia, azaz az ilyen tételeket az EMOGA javára kell könyvelni. Megállapította, hogy szolgálatai megindítják a szükséges vizsgálatokat, különösen az AIMA-nál, annak érdekében, hogy megállapítsák az AIMA által megszerzett biztosíték összegének tényleges rendeltetését.
- 40 Az AIMA-nál lefolytatott vizsgálatot követően a Bizottság 1997. december 8-i levelével értesítette a felpereseket, hogy az AIMA őt arról tájékoztatta, hogy ő az Assedile számláján 1990. január 16-án kibocsátott fizetési utalvány („il vaglia”) 1 047 084 185 ITL szerinti összegét 1991. február 21-én vette fel, és ezt az összeget – „ami körülbelül a biztosíték összegének felel meg” — az 1991-es üzleti évben az EMOGA javára könyvelte el.
- 41 Az 1998. január 23-i levéllel, amely 1998. február 5-én érkezett a Bizottsághoz, a felperesek azt kérték az intézménytől, hogy fizesse ki nekik a DAI-val szemben fennálló követelésükkel megegyező összeget, azzal az indokkal, hogy az AIMA által kapott biztosíték az EMOGA-hoz került. Kiemelték, hogy a bortermelőket támogató 2499/82 rendelet célkitűzéséből következik, hogy őket kell a rendelet által előírt támogatás tényleges és egyetlen jogosultjának tekinteni. Az érintett tagállamoknak adott választási lehetőség az intervenció hivatalok által a támogatás kifizetése vonatkozó azon eljárások között, amelyeket ezen rendelet 9., illetve 10. cikke szabályoz, nem veszélyeztetheti az említett célkitűzést. Különösen a fent említett rendelet 9. cikke szerinti eljárásban a lepárló által letett biztosíték a megelőző lepárlási eljárás szabályszerűségének a maga teljességében való garantálására irányul,

különös tekintettel a termelőknek járó támogatás szabályos kifizetésére. Ettől eltérő értelmezés az EK-Szerződés 6. cikke (jelenleg, módosítást követően EK 12. cikk) szerinti egyenlő bánásmód elvének megsértését jelentené. Ezt az elemzést megerősítik a Bizottság egymás után hozott rendeletei is, amelyek a következő borászati évek megelőző lejárásaira vonatkozó szabályokat állapítják meg, és amelyek kifejezetten előírják, hogy ha a leparló nem fizeti meg a termelőnek a vételi minimálárat, akkor ez utóbbi közvetlenül az intervenció hivataltól kérheti a támogatás megfizetését.

- 42 Az 1998. július 31-i levelével, amelyet a Bizottság Mezőgazdasági Főigazgatóságának főigazgatója írt alá, és amely 1998. augusztus 14-én érkezett meg a felperesekhez (a továbbiakban: a vitatott levél), a Bizottság elutasította a fenti kérelmet. Előadta, hogy jelen esetben a leparlónak járó támogatás kifizetésére vonatkozó eljárásban a támogatás első sorban a leparlót illette meg, azért, hogy a bor magas vételi árát ki tudja pótolni. A biztosítékot az AIMA javára nyújtották, és a termelők semmilyen jogon nem tarthatnak igényt annak összegére. Az érintett tagállamnak a 2499/82 rendelet 9. cikke szerinti eljárás és a támogatás összegének közvetlenül a termelők részére történő, a rendelet 10. cikkében szabályozott eljárás közötti választási lehetősége nem vezethet a két rendelkezés egyforma értelmezéséhez, miszerint mindig a termelők lesznek a támogatás jogosultjai. Mindazonáltal a Bizottság fenntartotta, hogy az eljárások közötti különbség nem ellentétes az egyenlő bánásmód elvével, mivel azt tényleges különbségek indokolják (különböző igazgatási rendszerek és tagállamonként különböző számú termelők, ami egyes tagállamokban igazolja a támogatás összegének a leparlók részére történő központosított kifizetését). A Bizottság kiemelte, hogy 1989. január 27-i jogerős ítéletében a Római Tribunale civile nem ismerte el a felpereseknek a biztosítékon fennálló hitelezői jogosultságát. Arra a következtetésre jutott, hogy mivel a felperesek nem rendelkeztek semmilyen jogcímmel az AIMA által beszedett biztosíték összegét illetően, ilyen jogcím nem keletkezhet akkor sem, ha ez az összeg visszafizetésre kerül a Bizottságnak. Kiegészítésként a Bizottság megállapította, hogy a felperesek és a DAI közötti szerződések AIMA általi elfogadása nem módosította e szerződések magánjogi jellegét olyan irányba, hogy a Bizottságnak a felperesekkel szemben fennálló állítólagos kötelezettsége szerződésen kívülivé vált volna. Következésképpen – a Bíróság alapokmánya 46. cikke értelmében — a Közösség elleni minden kereset elévült, mivel a biztosíték összege 1990. január 16-án kifizetésre került az AIMA-nak, és az 1991-es üzleti évben visszakerült az EMOGA-hoz.

- 43 Mindazonáltal, a felpereseknek a Bíróság kérdéseire adott írásbeli válasza szerint a cagliari Tribunale civile előtt jogalap nélküli gazdagodás címén indított eljárás felfüggesztésre került, annak érdekében, hogy a felek peren kívüli egyezséget kössenek a perköltségek viseléséről, tekintettel a fenti 40. pontban említett bizottsági vizsgálat eredményére. Ugyanis, amint azt a vizsgálat is feltárta, az AIMA – ellentétben azzal, amit az említett eljárás megkezdése előtt és az eljárás alatt állított — kifizette az EMOGA részére a biztosíték összegét, ezért ez az eljárás a felperesek szerint elvesztette jogalapját, mivel már nem állt fenn az AIMA részéről a jogalap nélküli gazdagodás ténye.
- 44 Végül a Bíróság egyik kérdésére adott írásbeli válaszban a felperesek jelezték, hogy a csődeljárás a 2000. év során lezárult, és a vagyonfelosztásban az olasz polgári törvénykönyv 2751. a) cikke 5a) bekezdésének és 2776. cikkének megfelelően elsőbbségi hitelezőként vettek részt, tekintettel a mezőgazdasági szövetkezeti jogállásukra. A vagyonfelosztás során megkapták a DAI-val szemben fennálló, elismert követelésük 39%-ának megfelelő összeget. A vagyonfelosztás végén a ki nem elégített követelés összege 72 797 022 ITL volt a Cantina sociale di Dolianova esetében, 54 412 685 ITL volt a Cantina Trexenta esetében, 350 554 208 ITL volt a Cantina sociale Marmilla esetében, 133 888 664 ITL a Cantina sociale Santa Maria La Palma esetében és 37 212 737 ITL volt a Cantina sociale del Vermentino esetében.

Az eljárás és a felek kereseti kérelmei

- 45 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 1998. október 12-én benyújtott keresetlevelükkel a felperesek megindították a jelen eljárást.

- 46 Az ellenkérelem benyújtását követően a Bíróság 1999. február 25-i levelével felhívta a felpereseket, hogy válaszukat összpontosítsák a kereset elfogadhatóságának kérdésére. A felperesek eleget tettek a felhívásnak.
- 47 A felperesek azt kérik, hogy az Elsőfokú Bíróság:
- „az EK-Szerződés 173. és/vagy 175. cikke alkalmazásával állapítsa meg a Bizottság 1998. július 31-i határozatának [...] jogellenességét, valamint minden olyan jogi aktusnak a jogellenességét, amelyre a határozat hivatkozik, vagy ami azt bármilyen formában megalapozza, ahhoz igazodik, vagy azzal kapcsolatos [...]”
 - „állapítsa meg, hogy a [felperesek] jogosultak arra a közösségi támogatásra, amelyet a DAI a csődje miatt nem fizetett ki nekik a megfelelő időben, és aminek az összegét visszakapta az AIMA [...], majd átadta azt az EMOGA-nak [...]”
 - „jogalap nélküli gazdagodás címén és/vagy az EK-Szerződés 178. cikke szerinti kártérítés fizetése címén kötelezze a Bizottságot kártérítés megfizetésére [a felpereseknek, olyan összegben, ami egyenlő a DAI által ki nem fizetett, a keresetben pontosított követelésük összegével], az 1992. január 1-jétől, de legalább 1998. január 23-tól, vagyis a fizetési felszólítás Bizottságnak való megküldése dátumától számított törvényes kamatokkal együtt [...]”
 - „kötelezze az alperest a költségek viselésére”.

48 A Bizottság azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

— nyilvánítsa a keresetet elfogadhatatlannak;

— másodlagosan, nyilvánítsa a keresetet megalapozatlannak;

— kötelezze a felpereseket a költségek viselésére.

49 Az előadó bíró előadása alapján az Elsőfokú Bíróság (második tanács) úgy határozott, hogy az eljárás szóbeli szakaszát előzetes bizonyításfelvétel nélkül megnyitja.

50 A felek szóbeli előterjesztéseit és a Bíróság kérdéseire adott válaszait a Bíróság a 2000. szeptember 14-i tárgyaláson hallgatta meg.

51 Ezen a meghallgatáson a felperesek elálltak a kereseti kérelmük második pontjában foglaltaktól.

52 A 2000. szeptember 14-i tárgyalás végén a második tanács elnöke berekesztette a szóbeli eljárást, és három hónapra felfüggesztette az eljárást annak érdekében, hogy a felek újra gondolják át az ügyet.

- 53 A Bizottság 2000. december 14-i levelével értesítette a Bíróságot, hogy nem sikerült az ügy peren kívüli rendezését lehetővé tevő megoldást találni.
- 54 A Bíróság 2001. szeptember 18-i határozatával ismét megnyitotta az eljárás szóbeli szakaszát, azzal a céllal, hogy számos írásbeli kérdést tegyen föl a feleknek az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata 64. cikke szerinti pervezető intézkedések keretében. A Bizottság a Bíróság Hivatalához 2001. november 16-án érkezett beadványában válaszolt ezekre a kérdésekre. A felperesek a Bizottság válaszára adott észrevételeiket a Bíróság Hivatalához 2003. június 27-én érkezett beadványukban terjesztették elő.
- 55 Eközben a Bíróság második tanácsának összetétele megváltozott, mivel a Bíróság egyik tagjának lejárt a megbízatása.
- 56 A Bíróság (második tanács) beidézte a feleket egy második tárgyalásra, és felhívta a felpereseket, hogy újabb kérdésekre válaszoljanak írásban a tárgyalás időpontja előtt. A felperesek a Bíróság Hivatalához 2004. január 5-én érkezett beadványukkal eleget tettek ennek a felhívásnak.
- 57 A felek előterjesztéseit és a kérdésekre adott válaszait a 2004. február 10-i tárgyaláson hallgatta meg a Bíróság.

A jogkérdésről

A — A megsemmisítés iránti kereset és az intézményi mulasztás megállapítása iránti kereset elfogadhatóságáról

A felek érvei

- 58 A Bizottság elsősorban azt az álláspontot képviseli, hogy az EK-Szerződés 173. cikkére (jelenleg, módosítást követően EK 230. cikk) alapozott megsemmisítés

iránti kérelem elfogadhatatlan, mivel az 1998. július 31-i vitatott levél nem minősül határozatnak. A Bizottság ebben a levélben nem utasította el a kért összeg kifizetését, hanem csak azt jelezte, hogy nem jogosult eljárni, vagy döntést hozni a kért kifizetést illetően. Ez a jogosultság azokat a nemzeti intervenciók hivatalokat illeti meg, amelyekre a 2499/82 rendelet szerinti támogatások kifizetése hárul.

59 A vitatott levél egyetlen határozati eleme az ügy minősítésére vonatkozik. Egy kizárólag belső és igazgatási jellegű határozatról van szó, amit nem sérelmezhetnek a felperesek.

60 Másodsorban a Bizottság azt hangsúlyozza, hogy az EK-Szerződés 175. cikkére (jelenleg, módosítást követően EK 232. cikk) alapozott kérelem szintén elfogadhatatlan, mivel a felperesek előzetesen nem kérték fel őt arra, hogy eljárjon. Még ha az 1998. január 23-i levelet lehetne is az eljárásra való felkérésként értelmezni – amit a Bizottság vitat –, a jelen intézményi mulasztás megállapítása iránti kereset akkor is későn került előterjesztésre. Ugyanis – a felperesek állításaival ellentétben – az eljárásra való felkérés jelenti az eljárás megindításának határideje szempontjából a kezdő időpontot.

61 A felperesek elsősorban azt az álláspontot képviselik, hogy a megsemmisítés iránti kérelmük elfogadható. A vitatott levél tartalma alapján határozatnak minősül, egyfelől abban a vonatkozásban, hogy elutasítja a felek 1998. január 23-i kérelmét, és másfelől az ügyet minősíti. A felperesek hangsúlyozzák, hogy az 1998. január 23-i kérelmük világos, jogilag és tényekkel is alátámasztott, valamint megcáfolhatatlan. Továbbá hosszú bizonyítási eljárás előzte meg. A vitatott levélben a Bizottság az említett bizonyítási eljárást követően elutasította a kérelmet, az elutasítást jogi és ténybeli indokokra alapozva.

62 Mindazonáltal, még ha – ellentétben a felperesek állításával – a vitatott levél nem is tekinthető tényleges határozatnak, a megsemmisítés iránti kérelem akkor is

elfogadható, abban az esetben, ha az nem kizárólag a levél ellen irányul, hanem egyúttal „minden olyan jogi aktus ellen is, amelyre [ez a levél] hivatkozik, vagy ami azt bármilyen formában megalapozza, ahhoz igazodik, vagy azzal kapcsolatos”. Ily módon megállapítható, hogy a kérelem „azon állítólagos negatív intézkedések ellen irányul, amelyek a szövetkezetek által korábban, hasonló indokokkal kezdeményezett kérelmükre adott elutasító válaszból adódnak”. A kérelmet az eljárási szabályzat 44. cikke (1) §-a c) alpontja rendelkezéseinek megfelelően kellett előterjeszteni, amely kizárólag azt írja elő, hogy a keresetnek tartalmaznia kell „a jogvita tárgyát és a felhozott jogalapok rövid ismertetését”.

- 63 Másodsorban a felperesek úgy vélik, hogy az EK-Szerződés 175. cikkére alapozott, „a Bizottságtól kért megengedő intézkedés elfogadásának” elutasítása ellen indított keresetük szintén elfogadható. Hangsúlyozzák, hogy az eljárásra előzetesen felkért közösségi intézmény állásfoglalásának hiánya miatti két hónapos keresetindítási határidő attól az időponttól kezdve számítandó, amikortól az intézmény tétlensége jelentkezik. A felperesek szerint a jelen ügyben a Bizottság tétlensége a Bizottságnak az 1998. január 23-i levélben megfogalmazott kérelmet elutasító, 1998. július 31-i levelét követően jelentkezett. Ezt megelőzően a helyzet nem volt világos. Ugyanis a fent említett kérelemnek a Bizottsághoz való érkezését követő hónapokban a felperesek ügyvédjével folytatott telefonbeszélgetések során a Mezőgazdasági Főigazgatóság egyik tisztviselője arról biztosította őt, hogy az ügyet a Bizottság szolgálatai vizsgálják, és még 1998 nyarának vége előtt döntést hoznak. A felperesek indítványozták, hogy a Bíróság adott esetben idézze meg Petrucci urat tanúként, annak érdekében, hogy ellenőrizze az állítólagos tényeket.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

A megsemmisítés iránti kereset elfogadhatóságáról

- 64 A megsemmisítés iránti kereset elfogadhatóságának megítélése érdekében először is a vitatott levél jellegét kell megvizsgálni. Ugyanis az nem elegendő, hogy a közösségi

intézmény levelet küldjön a címzettnek az utóbbi által fogalmazott kérelemre válaszul ahhoz, hogy a levelet a Szerződés 173. cikke (jelenleg, módosítást követően EK 230. cikk) szerinti határozatnak lehessen tekinteni. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint csak azok az intézkedések minősülnek a Szerződés 173. cikke szerinti megsemmisítés iránti keresettel megtámadható jogi aktusoknak, amelyek olyan kötelező joghatásokat váltanak ki, amely joghatások a felperes érdekeit érinthetik, jelentősen módosítva annak jogi helyzetét (a Bíróság C-257/90. sz., Italsolar kontra Bizottság ügyben 1993. január 14-én hozott ítélete [EBHT 1993., I-9. o.] 21. pontja; az Elsőfokú Bíróság T-5/96. sz., Sveriges Betodlares és Henrikson kontra Bizottság ügyben 1996. október 4-én hozott végzése [EBHT 1996., II-1299. o.] 26. pontja és a T-22/98. sz., Scottish Soft Fruit Growers kontra Bizottság ügyben 1998. december 11-én hozott végzése [EBHT 1998., II-4219. o.] 34. pontja).

65 A jelen ügyben azt kell legelőször megvizsgálni, hogy a vitatott levél abban a jogi összefüggésben, amelyben megírták, alkalmas-e arra, hogy ilyen hatálya legyen, figyelemmel arra, hogy elutasította a felperesek arra irányuló kérelmét, hogy a Bizottság közvetlenül nekik fizesse meg a 2499/82 rendelet által előírt közösségi támogatás azon összegét, amelyet az 1982/1983-as borászati évben az megelőző leparlás céljából leszállított borért nem kaptak meg (lásd a fenti 41. és 42. pontot).

66 Ebben a vonatkozásban mindenekelőtt azt kell megemlíteni, hogy a Közösség és a tagállamok közötti kapcsolatokat meghatározó szabályok szerint a tagállamok feladata az, hogy ellentétes közösségi rendelkezés hiányában biztosítsák területükön a közösségi szabályozás végrehajtását, különösen a közös mezőgazdasági politika keretében. Még pontosabban, a piacok közös szervezésére vonatkozó közösségi rendelkezések alkalmazása az erre a célra kijelölt nemzeti szervek hatáskörébe tartozik. A Bizottság szolgálatainak egyáltalán nem tartozik a hatáskörébe, hogy az említett rendelkezések alkalmazására vonatkozó határozatokat hozzanak (az Elsőfokú Bíróság T-492/93. sz. és T-492/93. R. sz., Nutral kontra Bizottság ügyben 1993. október 21-én hozott végzése [EBHT 1993., II-1023. o.] 26. pontja és az Elsőfokú Bíróság T-54/96. sz., Oleifici Italiani és Fratelli Rubino kontra Bizottság ügyben 1998. szeptember 15-én hozott ítélete [EBHT 1998., II-3377. o.] 51. pontja).

67 Jelen esetben a 2499/82 rendeletről következik, hogy ha a megelőző lejárás pénzügyi terheit végső soron a Közösségnek kell állnia, akkor a nemzeti intervenció hivatalok (jelen esetben az AIMA) feladata, hogy területükön a megelőző lejárás végrehajtását az említett rendelet rendelkezéseinek megfelelően biztosítsák.

68 Különösen a 2499/82 rendelet értelmében a nemzeti szervek

— ellenőrzik és jóváhagyják a bortermelők és a lejárók között megkötött szerződéseket (a rendelet 1. cikkének (3) bekezdése és 3. cikke),

— kifizetik a közösségi támogatást, vagy bizonyos feltételek mellett, előlegként kifizetik a támogatásnak megfelelő összeget (a rendelet 6. cikke, 9. cikkének (2) bekezdése és 11. cikke),

— beszedik a támogatás vagy adott esetben a támogatásra adott előleg jogalap nélkül kifizetett összegét (a rendelet 9. cikkének (2) bekezdése és 11. cikkének (3) bekezdése).

69 Azonban a 2499/82 rendelet nem biztosít semmilyen hatáskört a Bizottságnak ahhoz, hogy beavatkozzon a nemzeti intervenció hivatalok által felügyelt megelőző lejárás eljárás végrehajtásába. Ugyanis ebből a rendeletről az következik, hogy a Bizottság kizárólag az említett nemzeti hatóságok által végzett ügyletekkel kapcsolatban járhat el, annyiban, amennyiben az említett rendelet 21. cikke a tagállamok kötelezettségévé teszi, hogy az előírt határidőn belül tájékoztassák a

Bizottságot az elfogadott lepárlókkal kötött szerződésekben szereplő bormennyiségről, a lepárolt bormennyiségről és az átvett termék mennyiségéről, valamint azokról az esetekről, amikor a lepárló nem teljesítette a kötelezettségeit, és az ennek következtében hozott intézkedésekről.

- 70 Ilyen jogi háttér mellett a Bizottságnak egyáltalán nincs hatásköre arra, hogy helyt adjon egy olyan kérelemnek, amelyet a felperesek a jelen ügyben terjesztettek elő, vagyis ami arra irányult, hogy a Bizottság a bortermelőknek állítólagosan járó támogatást a 2499/82 rendelet értelmében fizesse ki.
- 71 Ebből az következik, hogy a kérelemnek a vitatott levélben történt elutasítása és az ezzel járó minősítése nem olyan természetű volt, ami a felperesek jogi helyzetét módosította volna. A levélnek ezért nincs határozati jellege, és így nem minősül a Szerződés 173. cikke értelmében megtámadható jogi aktusnak amiatt, hogy elutasítja a felperesek által kért közösségi támogatás kifizetését.
- 72 Mindazonáltal meg kell vizsgálni a vitatott levél megsemmisítése iránti kérelem elfogadhatóságát más oldalról is, mivel a levelet úgy is lehet értelmezni, mint ami elutasítja a felperesek arra irányuló hallgatóságos kérelmét, hogy a 2499/82 rendelet rendelkezéseit módosítsa, azzal a céllal, hogy azt összeegyeztesse az általa is hivatkozott egyenlő bánásmód elvével.
- 73 Ugyanis a Bizottság levele nem korlátozódik az AIMA által a 2499/82 rendelet megfelelő rendelkezéseinek alkalmazásával fizetendő közösségi támogatás kifizetési rendszerével – különösen a lepárlók által a támogatás összegének előzetes kifizetése érdekében letett biztosítéknak a lepárlók kötelezettségsszegése esetén a nemzeti intervenció hivatal általi beszédésével — kapcsolatos magyarázat adására.

- 74 A vitatott levél magában foglalja a Bizottság állásfoglalását is, ami az egyenlő bánásmód elvének a 2499/82 rendelet 9. cikke szerinti támogatáskifizetési rendszerrel való összeegyeztethetőségére vonatkozik.
- 75 Ebben a vonatkozásban a Bíróság megállapítja, hogy ha egyfelől a felperesek 1998. január 23-i levelét olyan kérelemként értelmeznénk, ami arra irányul, hogy a Bizottság visszamenőlegesen módosítsa a 2499/82 rendeletet, azért, hogy így biztosítsa a közösségi támogatásnak az érintett termelők részére való kifizetését – ami mindazonáltal nem következik kifejezetten a felperesi levél megfogalmazásából –, és másfelől, ha a vitatott levelet ezért úgy értelmeznénk, mint ami elutasítja az említett kérelmet, a vitatott levél elleni megsemmisítés iránti kérelem akkor sem lenne elfogadható, mert a felpereseknek nem volt keresetőségi joguk.
- 76 Ugyanis az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely természetes vagy jogi személy által indított kereset, ami a Bizottság valamely jogi aktusa visszamenőleges hatállyal történő kijavításának elutasítása ellen irányul, elfogadhatatlan, ha a kért kijavítást általános hatályú rendelet formájában kellene elfogadni (a fent hivatkozott Sveriges Betodlares és Henrikson kontra Bizottság ügyben hozott végzés 28. pontja és a fent hivatkozott Scottish Soft Fruit Growers kontra Bizottság ügyben hozott végzés 41. pontja).
- 77 Márpedig a jelen ügyben a 2499/82 rendelet általános hatállyal bír, mivel a Közösség valamennyi bortermelőjét és lepárlóját érinti, valamint általános jelleggel és absztrakt módon fejezi ki az 1982/1983-as borászati évre vonatkozó megelőző lepárlással kapcsolatos rendelkezéseket. Ilyen körülmények között a rendelet módosítása kizárólag általános hatályú rendeletként lenne elfogadható.
- 78 A fenti okok összessége miatt a vitatott levél ellen indított megsemmisítés iránti kereset elfogadhatatlan.

- 79 Mivel a felperesek kereseti kérelme minden olyan jogi aktus megsemmisítésére is irányul, amelyre a vitatott levél hivatkozik, vagy amely azt bármilyen formában megalapozza, azzal összefügg, vagy ahhoz kapcsolódik, elegendő azt megállapítani, hogy ezeknek a kérelmeknek pontosan nem határozta meg a tárgyát, és ezért ezek is elfogadhatatlanok az eljárási szabályzat 44. cikkének (1) §-a c) alpontja értelmében, amint arra a Bizottság is hivatkozik.
- 80 Ebből az következik, hogy a megsemmisítés iránti kereset a maga egészében elfogadhatatlan.

Az intézményi mulasztás megállapítása iránti kereset elfogadhatóságáról

- 81 Másodsorban, ami a jogellenes intézményi mulasztást illeti, ami abban nyilvánult meg, hogy a Bizottság nem fogadott el határozatot a felpereseket illető közösségi támogatás megadásáról, elegendő arra emlékeztetni, hogy – amint az a fenti 70. pontban már megállapításra került — a Bizottságnak nincs hatásköre ilyen határozat meghozatalára. Az EK-Szerződés 175. cikkére (jelenleg EK 232. cikk) alapozott intézményi mulasztás megállapítása iránti kereset ezért elfogadhatatlan, mivel ilyen mulasztás szankcionálására irányul akkor, amikor a Bizottságnak nem róható fel, hogy a Szerződés 175. cikke harmadik bekezdése értelmében az ajánlason és a véleményen kívül más jogi aktust nem intézett a felperesekhez (lásd például a fent hivatkozott Italsolar kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 30. pontját). Továbbá, elfogadva azt, hogy a felperesek 1998. január 23-i levele, amely a Bizottsághoz 1998. február 5-én érkezett, egyértelmű felhívást tartalmazott a felpereseket illető közösségi támogatás megadására vonatkozó határozat elfogadását illetően, a jelen, 1998. október 12-én indított kereset akkor is elkésztett, amint azt a Bizottság is előadja. Ugyanis a Szerződés 175. cikkének második bekezdése értelmében a Bizottságnak 1998. április 5-e előtt állást kellett volna foglalnia, és az intézményi mulasztás megállapítása iránti keresetet legkésőbb 1998. június 15-ig elő kellett volna terjeszteni, figyelemmel a határidőknek a távolság miatti meghosszabbítására.

- 82 Továbbá, ki kell azt emelni, hogy még ha a jelen kereset értelmezhető lenne is úgy, hogy a hivatkozott intézményi mulasztás a Bizottság arra vonatkozó állítólagos elutasításában nyilvánul meg, hogy a 2499/82 rendeletet visszamenőleges hatállyal módosító rendeletet fogadjon el, amelynek célja, hogy biztosítsa az érintett termelőknek a közösségi támogatás kifizetését, ez a kereset ebben az esetben is elfogadhatatlan lenne. Ugyanis a jelen esetben a felperesek 1998. január 23-i levele nem értelmezhető úgy, mint a Szerződés 175. cikkének második bekezdése szerinti eljárásra való felkérés, mivel a felperesek nem kérték a Bizottságtól kifejezetten, hogy módosítsa a 2499/82 rendeletet, az általuk hivatkozott elveknek történő megfelelés érdekében. Továbbá, azok a magánszemélyek, akik nem jogosultak arra, hogy jogszabályi aktus jogszerűségét vitassák, nem jogosultak arra sem, hogy a Bírósághoz intézményi mulasztás megállapítása iránti keresetet terjesszenek elő, azután, hogy valamely közösségi intézményt felhívták a jogszabályi aktus kibocsátására (a 97/86., 99/86., 193/86. és 215/86. sz., Asteris és társai kontra Bizottság ügyben 1988. április 26-án hozott ítélet [EBHT 1988., 2181. o.] 17. pontja). Márpedig a 2499/82 rendelet módosításához általános hatályú jogi aktus elfogadására lett volna szükség, amint az már megállapításra került (lásd a fenti 77. pontot).
- 83 Ebből az következik, hogy az intézményi mulasztás megállapítása iránti kereset elfogadhatatlan.

B — A kártérítési keresetről és a jogalap nélküli gazdagodással érintett összeg visszafizetése iránti kérelemről

A jogalap nélküli gazdagodással érintett összeg visszafizetése iránti kérelem elfogadhatóságáról

- 84 A felperes másodlagos kereseti kérelmeit, amelyek arra irányulnak, hogy a Bíróság kötelezze a Bizottságot a szóban forgó közösségi támogatás felpereseknek történő megfizetésére jogalap nélküli gazdagodás címén, egyszerre el kell utasítani mint elfogadhatatlant, mivel a Szerződés az általa felsorolt jogorvoslatok között nem tartalmazza jogalap nélküli gazdagodás címén kereset indítását. Ebből azonban nem

lehet következtetést levonni a jogalap nélküli gazdagodást megtiltó elv megsértéséből származó jogalap esetleges megalapozottságát illetően, mivel az említett másodlagos kereseti kérelmek értelmezhetők úgy, mintha felperesek erre az elvre különösen kártérítési keresetük alátámasztása érdekében hivatkoznának (lásd lentebb a 159–164. pontot).

A kártérítési kereset elfogadhatóságáról

A felek érvei

85 A Bizottság három elfogadhatatlansági okot sorol fel a jelen kártérítési keresettel kapcsolatban. Először is a közös agrárpolitikában alkalmazott támogatási intézkedések igazgatása tekintetében nem áll fenn semmilyen közvetlen kapcsolat a Bizottság és a gazdasági szereplők között. Jelen esetben hiányzik a Bizottságnak felróható olyan magatartás, ami miatt az EK-Szerződés 215. cikkének második bekezdése (jelenleg az EK 288. cikk második bekezdés) szerinti feltételek – amelyek mellett a Bírósághoz keresetet lehetne benyújtani — fennállnának (a 132/77. sz., *Exportation des sucres* kontra Bizottság ügyben 1978. május 10-én hozott ítélet [EBHT 1978., 1061. o.]; a 12/79. sz., *Wagner Agrarhandel* kontra Bizottság ügyben 1979. december 12-én hozott ítélet [EBHT 1979., 3657. o.] és a 133/79. sz., *Sucrimex és Westzucker* kontra Bizottság ügyben 1980. március 27-én hozott ítélet [EBHT 1980., 1299. o.]).

86 Ebben a vonatkozásban a Bizottság a Bíróság egyik írásbeli kérdésére adott válaszában hangsúlyozza, hogy a felperesek kártérítési kérelmük alátámasztása érdekében nem hivatkoztak a 2499/82 rendelet jogellenességére. Kizárólag ezen rendelet vonatkozó rendelkezéseinek az olasz hatóságok és a Bizottságnak az 1998. július 31-i levelében fenntartott értelmezését vitatták, először a nemzeti bíróságok, majd az Elsőfokú Bíróság előtt.

- 87 Másodsor, a felperesek a nemzeti bíróság előtt hatékony jogvédelemben részesülhetnek. Különösen a 281/82. sz., Unifrex kontra Bizottság ügyben 1984. április 12-én hozott ítélet (EBHT 1984., 1969. o.) 11. pontjának megfelelően a felpereseknek az intervenció hivatal ellen kellett volna pénz megfizetésére irányuló keresetet indítaniuk a nemzeti bíróság előtt.
- 88 Jelen esetben a cagliari Tribunale civile előtt folyamatban levő, az AIMA ellen jogalap nélküli gazdagodás címén indított eljárás keretében a felperesek indítványozhatták volna a nemzeti bíróságnál, hogy az EK-Szerződés 177. cikke (jelenleg EK 234. cikk) alapján terjesszen elő előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést, annak érdekében, hogy a Bíróság megvizsgálja a szóban forgó jogszabályi rendelkezések érvényességét.
- 89 A 2004. február 10-i tárgyaláson a Bíróság kérdéseire adott válaszában a Bizottság kiemelte, hogy az olasz jogrendszer megfelelő jogorvoslati lehetőségeket biztosított, amelyek révén az érintett termelők kérhették volna, hogy az AIMA-t kötelezzék a 2499/82 rendelet szerinti közösségi támogatás összegének megfizetésére. A felperesek kereseti kérelme nem volt sikeres a római Tribunale civile előtt, mivel ez az eljárás a DAI által az AIMA javára letett biztosítékra vonatkozott, és így nem érintette a felperesek által hivatkozott közösségi támogatásra vonatkozó alanyi jog kérdését. Mindazonáltal a felpereseknek az AIMA-val fennálló kvázi szerződéses kapcsolataikra tekintettel ezen szervezet ellen pénz megfizetésére irányuló keresetet kellett volna kezdeményezniük a jogalap nélküli gazdagodás címén a Cagliari Tribunale civile előtt indított kereset helyett. A nemzeti bíróság előtti, a 2499/82 rendelet állítólagos jogellenességére alapozott pénz megfizetésére irányuló keresetet meg kellett volna indítani a csőd eljárás befejezése nélkül is. Végül az a körülmény, hogy a biztosíték összege visszakerült a Bizottsághoz – amely tényre a felperesek mint a jelen szerződésen kívüli felelősség miatti kereset elfogadhatóságának alátámasztására hivatkoznak –, nem csökkentette volna a pénz megfizetésére irányuló kereset eredményességét. Ugyanis ez a körülmény nem lett volna akadály annak, hogy az olasz bíróság az AIMA-t a közösségi támogatás összegének a felperesek részére történő megfizetésére kötelezze, azt követően, hogy a 2499/82 rendelet vonatkozó rendelkezései érvényessége megállapítására előzetes döntéshozatal iránti kérdést terjesztettek elő, feltéve hogy a Bíróság ezek közül egyes rendelkezések jogellenességét állapítaná meg. A Bizottság ebben a vonatkozásban hivatkozott a T-244/00. sz., Coillte Teoranta kontra Bizottság ügyben 2001. április 25-én hozott ítéletre (EBHT 2001., II-1275. o.).

- 90 Harmadszor, a Bizottság úgy véli, hogy a kártérítés iránti kereseti kérelem a Bíróság alapokmányának 46. cikke – ami az ugyanezen alapokmány 53. cikke értelmében az Elsőfokú Bíróság előtti eljárásra alkalmazandó — értelmében is elfogadhatatlan, amely szerint a szerződésen kívüli felelősség címén indított eljárások elévülnek az eljárás megindítására okot adó körülmény felmerülését követő öt év elteltével.
- 91 Az elévülési idő akkor kezdődött, amikor a felperesek tudomást szereztek a sérelem bekövetkezéséről. Jelen esetben ez a tény a közösségi jogszabály téves alkalmazásában vagy a jogszabály jogellenességében nyilvánult meg, és ezért a felperesek arról legkésőbb az alkalmazás időpontjában tudomást szereztek. Az elévülést sem a római Tribunale civile 1989. január 27-i ítélete, sem a római fellebbviteli bíróság és az olasz semmitőszék későbbi ítéletei nem szakították meg.
- 92 Ebben a vonatkozásban az alperes arra emlékeztet, hogy a felperesek által hivatkozott sérelem a DAI-nak szállított bor árának meg nem fizetésében áll, amely árat legkésőbb 1983 júniusában kellett volna részükre megfizetni. A kártérítési kérelem ezért azon tényekkel áll összefüggésben, amelyek 1983-ban jelentkeztek. Tekintve, hogy a keresetet csak 1998. október 12-én nyújtották be, ez a kérelem elévült.
- 93 Ha elismerjük azt – amit a Bizottság vitat –, hogy az elévülési idő abban az időpontban kezdődik, amikor úgy tűnik, hogy a nemzeti bíróságok előtti eljárások nem vezetnek eredményre, akkor a Római Tribunale civile 1989. január 27-i ítélethirdetésének napját kell kiemelni. Ugyanis a felperesek ügyében hozott egyetlen érdemi ítéletről van szó. A római fellebbviteli bíróság „elutasította” az ezen ítélet ellen előterjesztett fellebbezést, mivel azt alakilag nem a megkövetelt módon terjesztették elő, és az olasz semmitőszék helybenhagyta ezt az ítéletet. A Bizottság a felperesek által vétett eljárási szabálytalanságot a kereset késedelmes, az elévülési idő lejártá utáni benyújtásához hasonlítja. A szerződésen kívüli felelősség megállapítása iránti eljárás ezért 1994 januárjában évült el.

- 94 Ami a felperesek arra vonatkozó állítását illeti, hogy az elszenvedett kár kiváltó oka a biztosíték összegének az AIMA által az EMOGA javára történő könyvelése volt, a Bizottság arra hivatkozik, hogy a biztosíték a DAI és az AIMA közötti viszonyokra vonatkozik, és nem a felperesek és a DAI közötti viszonyra. Továbbá a biztosítékra vonatkozó könyvelési ügylet az EMOGA és az AIMA közötti viszonyokat érintette, de nem bírt semmilyen jelentőséggel a felpereseknek a Bizottsággal szembeni esetleges jogait illetően.
- 95 Még ha el is fogadnánk azt az állítást, hogy a biztosíték összegének az EMOGA javára történt könyvelése a Bizottságnak felróható jogellenes magatartás, a kártérítés iránti kérelem akkor is elévült volna. Ugyanis a felpereseknek már korábban tudniuk kellett volna erről a könyvelésről, mivel erről a közösségi szabályozás kifejezetten rendelkezik. Továbbá a Bizottság a 2004. február 10-i tárgyaláson kifejtette, hogy a Római Tribunale civile 1989. január 27-i ítéletéből következően a DAI arra figyelmeztetett, hogy az AIMA-nak a hatáskörrel rendelkező közösségi szerv számára kell megfizetnie a biztosíték összegét.
- 96 A felperesek a maguk részéről úgy vélekednek, hogy a jelen szerződésen kívüli felelősség megállapítása iránti kereset nem évült el az alapokmány 46. cikke alapján.
- 97 Arra hivatkoznak, hogy semmilyen elévülés nem akadályozhatja meg igénye érvényesítésében azt a károsultat, aki a kár kiváltó okáról csak későn szerezhetett tudomást, és így nem rendelkezett ésszerű idővel arra, hogy keresetét az elévülési idő lejárta előtt előterjessze (a Bíróság 145/83. sz., Adams kontra Bizottság ügyben 1985. november 7-én hozott ítélete [EBHT 1985., 3539. o.] 50. pontja).
- 98 Jelen esetben a felperesek csak a Bizottság 1998. július 31-i levele kézhezvételét követően szerezhettek arról tudomást, hogy az AIMA a biztosíték összegét részben kifizette a Bizottságnak. A felperesek ettől az időponttól kezdve kérték a Bizottságot, hogy a Szerződés 178. és 215. cikke (jelenleg EK 235., illetve 288. cikk) alapján fizesse

ki nekik a közösségi támogatás szóban forgó összegét jogalap nélküli gazdagodás vagy az elszenvedett kárért járó kártérítés címén.

99 Ellentétben a Bizottság állításával, a felperesek nem tudhatták, hogy a hivatkozott támogatás az EMOGA javára kerül könyvelésre. Csak a felperesek kérelme következtében az AIMA-nál végzett vizsgálat után értesült maga a Bizottság is erről a kifizetésről. Továbbá, még ha a biztosíték összegének a Bizottság számára való megfizetésének kötelezettsége a közösségi szabályozásból ered is, amelynek mindazonáltal nem könnyű az értelmezése, azt akkor sem biztosították– tekintettel az AIMA magatartására –, hogy ezt a kötelezettséget jelen esetben betartsák. A Bíróság kérdéseire adott írásbeli válaszaikban és a 2004. február 10-i tárgyalás során a felperesek hangsúlyozták ezzel kapcsolatban, hogy az AIMA soha nem nyilatkozott úgy, hogy a biztosítékot a Bizottságnak fogja kifizetni. Ezzel szemben azt állította a Cagliari Tribunale civile előtti eljárás megindítása előtt, majd az eljárás során, hogy jogosult a biztosíték összegét visszatartani.

100 Mindenesetre, még ha azt feltételezzük is, hogy a kártérítési igényt keletkeztető esemény 1991. december 31-én következett be, azaz amikor az AIMA kifizette a biztosíték összegét az EMOGA-nak, az ötéves elévülési idő akkor is megszakadt, vagy az 1996. január 22-i levéllel, amelyben a felperesek kérték az AIMA-t, hogy fizesse meg nekik a szóban forgó támogatásnak megfelelő összeget, vagy az 1996. november 13-i levéllel, amellyel a felperesek panaszt terjesztettek a Bizottság elé azért, hogy megkapják ezt az összeget.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

101 A kártérítési kereset Bizottság által hivatkozott három elfogadhatatlansági okát meg kell vizsgálni, elsőként a kifogásolt magatartás Bizottsággal szembeni felróhatóság-

gának hiányát, másodszor a hatékony nemzeti jogorvoslati lehetőség fennállását, harmadszor a keresetnek a Bíróság alapokmánya 46. cikke alapján történő elévülését.

1. A kifogásolt magatartás Bizottsággal szembeni felróhatóságának hiányára vonatkozó kifogásról

- ¹⁰² Mivel a jelen kártérítési kereset közösségi szabályozás alkalmazásával kapcsolatos, aminek a végrehajtása – amint az már megállapításra került — a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok feladata (lásd a fenti 67. pontot), az ítélkezési gyakorlatnak megfelelően meg kell azt vizsgálni, hogy a felperes által a keresete alátámasztása érdekében hivatkozott jogellenesség valamely közösségi intézménytől ered-e, és nem valamely nemzeti szervnek róható-e fel (a fent hivatkozott Exportation des sucres kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 27. pontja; a Sucrimex és Westzucker kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 16. és 22–25. pontja, és a 175/84. sz., Krohn kontra Bizottság ügyben 1986. február 26-án hozott ítélet 19. pontja).
- ¹⁰³ E célból először pontosan azonosítani kell a jelen ügy jogi és ténybeli összefüggéseiben azt a magatartást, amelyet a felperesek a Bizottsággal szemben kifogásolnak, és amely őket arra indította, hogy – másodlagosan — a jelen keresetet az EK-Szerződés 178. cikke alkalmazásában előterjesszék.
- ¹⁰⁴ Bár a jelen ügy kivételes jogi és ténybeli összefüggéseiben valamely elővigyázatos és körültekintő gazdasági szereplő joggal nem számíthatott arra, hogy a lepárló fizetésektelensége esetén eleshet a termelőknek járó támogatás megfizetésére vonatkozó biztosítéktól (lásd lentebb a 136–145. pontot), a rendelet elemzése rávilágít arra, hogy az e rendelet 9. cikkében szabályozott, a termelőknek járó támogatás közvetett, a lepárlón keresztül történő kifizetése keretében a termelők nem rendelkeztek semmilyen jogosultsággal a lepárló által kizárólag a nemzeti

intervenciós hivatal mint kedvezményezett javára, a támogatás összegének előlegként történő kifizetése céljából letett biztosíték tekintetében, mivel a lepárló nem fizette ki a rendelet előírásainak megfelelően leszállított és lepárolt bor vételi minimálárát.

- 105 Továbbá, a 2499/82 rendelet 9. cikke szerinti eljárásban a termelők nem voltak jogosultak arra, hogy a hivatkozott közösségi támogatási összegből közvetlenül részesüljenek, még a lepárló fizetési képtelensége esetén sem, amint arra lényegében a Bizottság is hivatkozott az 1998. július 31-i levelében. E tekintetben a Bizottság továbbá azt állította a levelében, hogy az említett rendelet 9., illetve 10. cikke által szabályozott rendszer közötti különbség nem ellentétes az egyenlő bánásmód elvével.
- 106 Azonban ki kell emelni, hogy egyrészt a felperesek a 2499/82 rendelet rendelkezéseinek megfelelően teljesítették mindazon kötelezettségeiket, amelyek a DAI-val kötött, az AIMA által jóváhagyott szerződéseikből erednek, másrészt a felperesek által leszállított bormennyiség lepárlásra került a rendelet által előírt határidőn belül. A DAI pedig, pénzügyi nehézségeit követően, nem fizette meg a felpereseknek a 2499/82 rendelet által előírt vételi minimálárát és az abban foglalt közösségi támogatást, illetve csak részben fizette meg azt.
- 107 Ebben az összefüggésben a felperesek másodlagosan a vételi minimálár teljes vagy részleges ki nem fizetéséből ered káruk megtérítését kérik, amely – amint azt mindazonáltal a Bizottság is jelezte az 1998. július 31-i levelében — az említett rendelet vonatkozó rendelkezései által előírt közvetett közösségi támogatási rendszer hiányosságára vezethető vissza.
- 108 Ugyanis, még ha igaz is az, hogy a nemzeti bíróság előtt és a Bizottsággal folytatott levelezésükben a felperesek a 2499/82 rendelet vonatkozó rendelkezéseinek AIMA általi értelmezését anélkül vitatták, hogy kifejezetten ezen rendelkezések szabályszerűségét kifogásolták volna, akkor sincsenek abban korlátozva, hogy az Elsőfokú

Bíróság előtt ezeket a kifogásokat előterjesszék. Kereseti kérelmükben a felperesek másodlagos jelleggel azt is kiemelték, hogy ha feltételezhető az, hogy a 2499/82 rendelet a különböző tagállamok termelői között bánásmódbeli különbségeket tett – attól függően, hogy melyik közösségi támogatási kifizetési rendszert választotta a tagállam, amely a fent említett rendelet 8. cikke értelmében a rendelet 9., illetve 10. cikkében szabályozott különböző rendszerek alkalmazása között választhatott –, akkor az egyenlő bánásmód elvét jelentős mértékben megsértették.

- 109 A Bíróság a fentiekből azt állapította meg, hogy a Bizottsággal szemben kifogásolt magatartás lényegében abban áll, hogy a 9. cikk szerinti támogatáskifizetési rendszerben – amely ezen a ponton különbözik a 10. cikk szerinti rendszertől – a 2499/82 rendelet nem biztosította, különösen a lepárló csődje esetére, az érintett termelőknek a vételi minimálárban foglalt támogatás kifizetését az említett lepárlónak leszállított és a rendelet szabályozásának megfelelően lepárolt borért.
- 110 A hivatkozott jogellenesség ezért a Bizottságnak mint a 2499/82 rendelet kibocsátójának tudható be.
- 111 Ugyanis a Bizottság érvelése sem vezethet más megítéléshez – amely érvelés szerint a 2499/82 rendelet 9. cikkében előírt rendszer alkalmazása az Olasz Köztársaságnak az említett rendelet 8. cikke szerinti választásából ered –, mivel a hivatkozott jogellenesség magát a rendeletet érinti, és nem az érintett tagállam magatartását, amely kizárólag az említett rendelet megfelelően alkalmazására szorítkozott.
- 112 Pontosabban, a felperesek nem vitatják a 2499/82 rendelet 9. cikkében szabályozott rendszer jogszerűségét abban a tekintetben, hogy a termelők részére a támogatás közvetett, a lepárló közvetítésével történő kifizetését írja elő. Ellenben vitatják a fent említett rendelet vonatkozó rendelkezései által előírt rendszer végrehajtási szabá-

lyait, annyiban, hogy ezek a szabályok nem biztosítják a támogatás termelők részére történő kifizetését a lepárló fizetési képtelensége esetén. Márpedig, ha egy tagállam a támogatás közvetett kifizetési rendszerét választja, amelynek elvét jelen esetben nem vitatták, a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok nem rendelkeznek semmilyen mérlegelési jogkörrel a 2499/82 rendelet végrehajtása céljából hozandó intézkedéseket illetően akkor, ha a lepárló nem fizette ki a termelőnek járó támogatást. Jelen esetben a hivatkozott jogellenesség tehát közvetlenül ezen rendelet feltételezett hiányosságából ered, és nem abból, hogy az Olasz Köztársaság a támogatás közvetett kifizetési rendszerét választotta.

- 113 Ebből az következik, hogy a kifogásolt magatartás Közösséggel szembeni, jelen esetben konkrétan a Bizottsággal szembeni felróhatóságának hiányára vonatkozó kifogást el kell utasítani.

2. A hatékony nemzeti jogorvoslati lehetőség fennállására vonatkozó kifogásról

- 114 Ebben a vonatkozásban azt kell bevezetéképpen kiemelni, hogy a felperesek a kártérítésre irányuló kereseti kérelmükben a DAI-val szemben fennálló, ki nem fizetett követelésük – keresetükben pontosított — összegével megegyező kártérítés megfizetését kérik, növelve a késedelmi kamat összegével. Ellenőrizni kell ezért azt, hogy a jelen kártérítési kereset ne minősüljön eljárásjoggal való visszaélésnek a nemzeti bíróságok előtti jogorvoslati lehetőségek, illetve más közösségi jogorvoslatok vonatkozásában.
- 115 A megalapozott ítélkezési gyakorlat szerint a Szerződés 178. cikke és 215. cikkének második bekezdése szerinti kártérítési keresetet a Szerződés által létrehozott magánszemélyekre vonatkozó bírói jogvédelmi rendszer egészét tekintve kell értékelni. Ebből az következik, hogy ha egy személy úgy véli, hogy őt valamely általa jogellenesnek tartott közösségi rendelkezés szabályszerű alkalmazása sérti, és a hivatkozott kárt okozó esemény kizárólag a Közösségnek róható fel, akkor ilyen kártérítési kereset elfogadhatóságának még mindig lehet — bizonyos esetekben — feltétele a nemzeti jogorvoslati lehetőségek kimerítése. Ehhez a nemzeti jogorvoslatoknak hatékonyan biztosítaniuk kell az érintett személyek jogainak

védelmét, és alkalmasnak kell lenniük a hivatkozott kár megtérítésének biztosítására (lásd ebben a vonatkozásban a Bíróság 197/80–200/80. sz., 243/80. sz., 245/80. sz. és 247/80. sz., Ludwigshafener Walzmühle és társai kontra Tanács és Bizottság ügyben 1981. december 17-én hozott ítéletének [EBHT 1981., 3211. o.] 8. és 9. pontját; a fent hivatkozott Krohn kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 27. és 28. pontját; a 81/86. sz., De Boer Buizen kontra Tanács és Bizottság ügyben 1987. szeptember 29-én hozott ítéletének [EBHT 1987., 3677. o.] 9. pontját és az Elsőfokú Bíróság T-195/00. sz., Travelex Global and Financial Services és Interpayment Services kontra Bizottság ügyben 2003. április 10-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-1677. o.] 87. pontját).

- 116 Különösen, a Szerződés 178. cikkére és 215. cikkének második bekezdésére alapozott kártérítési kereset elfogadhatóságát nem lehet a nemzeti jogorvoslatok kimerítése feltételének alárendelni, ha – feltéve, hogy az EK-Szerződés 177. cikke alkalmazásával megkeresett Bíróság a kifogásolt közösségi jogszabályt előzetes döntéshozatali iránti eljárás keretében hozott ítéletében érvénytelennek nyilvánítja — a nemzeti bíróságok ennek ellenére nem képesek helyt adni a pénz megfizetése iránti, vagy más, ennek megfelelő keresetnek a közösségi jogalkotó előzetes beavatkozása nélkül, tekintettel arra, hogy nincs olyan közösségi rendelkezés, amely felhatalmazná a hatáskörrel rendelkező nemzeti szerveket a kért összeg megfizetésére. Ezt az elemzést az ítélkezési gyakorlat is megerősítette kifejezetten, illetve hallgatólagosan is (lásd ebben az értelemben a Bíróság 5/71. sz., Zuckerfabrik Schoeppenstedt kontra Tanács ügyben 1971. december 2-én hozott ítéletét [EBHT 1971., 975. o.]; a 74/74. sz., CNTA kontra Bizottság ügyben 1975. május 14-én hozott ítéletet [EBHT 1975., 533. o.]; a 64/76. és 113/76., 167/78. és 239/78., 27/79., 28/79. és 45/79. sz., Dumortier és társai kontra Tanács ügyben 1979. október 4-én hozott ítéletek [EBHT 1975., 3091. o.] 6. pontját; a 261/78. és 262/78. sz., Interquell Stärke-Chemie kontra Tanács és Bizottság ügyben hozott ítélet [EBHT 1979., 3045. o.] 6. pontját; a fent hivatkozott Unifrex kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 12. pontját, és a fent hivatkozott De Boer kontra Tanács és Bizottság ügyben hozott ítélet 10. pontját).
- 117 Ugyanis az imént említett feltevés alapján a feltételezett károsultak jogérvényesítése kifejezetten nehéz a nemzeti bíróságok előtt. Ezért nemcsak a gondos igazságszolgáltatás és a pergazdaságosság követelményével, hanem a hatékony nemzeti jogorvoslat hiányával kapcsolatos feltétellel (lásd a fenti 115. pontot) is ellentétes lenne, ha az érintett személyeket arra köteleznék, hogy a nemzeti jogorvoslati lehetőségeket merítsék ki, és várják meg, hogy jogerős döntés szülessen a kérelmükben azután, hogy az érintett közösségi intézmények a Bíróság előzetes döntéshozatali kérdésben hozott ítélete végrehajtásaként, adott esetben, módosítják

vagy kiegészítik az alkalmazandó közösségi rendelkezéseket, amelyek érvénytelenségét esetlegesen a Bíróság megállapította (lásd ebben az értelemben a Bíróság 43/72. sz., Merkur Aussenhandels kontra Bizottság ügyben 1973. október 24-én hozott ítélete [EBHT 1973., 1055. o.] 6. pontját, a 117/76. és 16/77. sz., Ruckdeschel és társai ügyben 1977. október 19-én hozott ítélet [EBHT 1977., 1753. o.] 13. pontját és megfelelően a Bíróság C-397/98. és C-410/98. sz., Metallgesellschaft és társai ügyben 2001. március 8-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-1727. o.] 106. pontját).

- 118 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a Bizottság állításával ellentétben a felperesek nem részesültek hatékony jogvédelemben a nemzeti bíróság előtt. A felperesi igény esetleges megalapozottságának előzetes megítélése nélkül megállapítható, hogy a jelen ügy jogi összefüggésében a nemzeti bíróság semmiképpen nem lenne jogosult arra, hogy az AIMA-t a szóban forgó közösségi támogatás összegének a felperesek javára való megfizetésére kötelezze, kivéve ha a 2499/82 rendeletet esetlegesen visszamenőleges hatállyal helyesbítenék, amely adott esetben – amint az már megállapításra került — a rendelet Bizottság általi elfogadását követelné meg (lásd a fenti 77. pontot). Ugyanis, még ha a Bíróság meg is állapítaná adott esetben az előzetes döntéshozatali kérdésben hozott ítéletében a hivatkozott rendelet egyes rendelkezéseinek érvénytelenségét, akkor is csak a közösségi jogalkotó beavatkozása tenné lehetővé olyan jogalap elfogadását, ami az ilyen kifizetésre feljogosít, ahogy azt a Bizottság is elismerte ellenkérelmében.
- 119 Ebben a vonatkozásban a Bizottság érvelése, amelyet egy megsemmisítési keresetre, nem pedig egy kártérítési keresetre vonatkozó, a már hivatkozott Coillte Teoranta kontra Bizottság ügyben hozott végzésre alapozott, nem releváns.
- 120 Ebből az következik, hogy a hatékony nemzeti jogorvoslatok fennállására vonatkozó kifogást el kell utasítani.
- 121 Mindazonáltal a jogorvoslatok megkülönböztetésére alapozott gondolatmenetben azt is hangsúlyozni kell – amint azt mindazonáltal a felperesek is megerősítették

válaszukban –, hogy a kártérítési kereset másodlagos jellegű a megsemmisítés iránti keresethez és az intézményi mulasztás megállapítása iránti keresethez képest, amelyeket a felperesek szintén az említett összeg kifizetése céljából terjesztettek elő, és amelyeket a Bíróság elfogadhatatlannak talált (lásd a fenti 80. és 83. pontot).

- 122 Ebben a vonatkozásban a Bíróság megemlíti azt, hogy a töretlen ítélkezési gyakorlat szerint a Szerződés 175. cikkére és 215. cikkének második bekezdésére alapozott kártérítési kereset önálló, a jogorvoslati rendszerben sajátos szerepet betöltő kereset, amelynek alkalmazása sajátos tárgyának megfelelő feltételektől függ. Ugyanis, kizárólag a felperes vonatkozásában valamely közösségi intézmény által okozott kár megtérítésére irányul, nem pedig meghatározott intézkedés megsemmisítésére vagy az érintett intézmény mulasztásának megállapítására. Ezért ellentétes lenne ezen kereset önállóságával, valamint a Szerződés által létrehozott jogorvoslatok rendszerének hatékonyságával, ha azt állapítanák meg, hogy a kártérítési kereset azért elfogadhatatlan, mert – legalábbis a felperesek vonatkozásában – a megsemmisítés iránti kereset vagy az intézményi mulasztás megállapítása iránti kereset eredményéhez hasonló eredményhez vezethet. Kizárólag abban az esetben tekinthető a kártérítési kereset eljárással való visszaélésnek, ha a kártérítési kereset valójában a felpereseknek címzett végleges hatályú egyedi határozat visszavonására irányul, oly módon, hogy a megsemmisítés iránti keresettel azonos a tárgya és hatása (lásd ebben a vonatkozásban a Bíróság 4/69. sz., Lütticke kontra Bizottság ügyben 1971. április 28-án hozott ítélete [EBHT 1971., 325. o.] 6. pontját; a fent hivatkozott Zuckerfabrik Schöppenstedt kontra Tanács ügyben hozott ítélet 3–5. pontját; a fent hivatkozott Krohn kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 26., 32. és 33. pontját, valamint a fent hivatkozott Interquell Stärke-Chemie kontra Tanács és Bizottság ügyben hozott ítélet 7. pontját, valamint az Elsőfokú Bíróság T-491/93. sz., Richco kontra Bizottság ügyben 1996. szeptember 24-én hozott ítélete [EBHT 1996., II-1131. o.] 64–66. pontját; lásd továbbá ebben a vonatkozásban az EJEB, 26677/97. sz. keresetlevél, a SA Dangeville kontra Franciaország ügyben 2002. április 16-án hozott ítélet [Ítéletek és Határozatok Tára, 2002–III] 47. és 61. §-ait).

- 123 Azonban a jelen ügyben nem erről van szó, mivel a Bizottságnak nincs hatásköre, hogy az említett támogatás kérdésében egyedi határozatot hozzon, amint az a megelőző fejtegetésekből is következik (lásd a fenti 70. és 71. pontot).

- 124 A fenti okokból együttesen következik, hogy jelen kártérítési keresetet nem lehet eljárásjoggal való visszaélésnek tekinteni.

3. A kártérítési kereset elévülésére vonatkozó kifogásról

— Bevezető megállapítások

- 125 A Bíróság alapokmányának 46. cikke szerint a Közösségek ellen szerződésen kívüli felelősség tárgyában indított keresetek öt évvel a keresetindításra okot adó körülmény felmerülése után elévülnek. Az elévülést megszakítja a közösségi bíróság előtti kereset előterjesztése vagy a károsult által a Közösség hatáskörrel rendelkező intézményéhez címzett előzetes kérelem előterjesztése, ez utóbbi esetben azonban csak akkor szakad meg, ha a kérelmet a Bíróság alapokmányának 46. cikkében hivatkozott cikkeken rögzített határidőn belül – vagyis az EK-Szerződés 173. cikke alapján két hónapon belül, az EK-Szerződés 175. cikke alapján pedig négy hónapon belül – kereset előterjesztése követi (az Elsőfokú Bíróság T-167/94. sz., Nölle kontra Tanács és Bizottság ügyben 1995. szeptember 18-án hozott ítéletének [EBHT 1995., II-2589. o.] 30. pontja és a T-76/94. sz., Jansma kontra Tanács és Bizottság ügyben 2001. január 31-én hozott ítéletének [EBHT 2001., II-243. o.] 81. pontja).
- 126 A jelen ügyben az Elsőfokú Bíróság – még mielőtt az elévülési idő kezdetét meghatározná – fontosnak tartja egyből annak megállapítását, hogy a felperesek állításaival ellentétben ezt az időt semmiképpen sem szakította meg a felperesek AIMA-nak írt 1996. január 22-i levele, sem a Bizottságnak írt 1996. november 13-i levele. Ugyanis nyilvánvaló az, egyfelől, hogy ezen levelek egyike sem minősül a Bizottsághoz címzett kártérítési kérelemnek. Az 1996. november 13-i levél panaszt fogalmazott meg a 2499/82 rendelet AIMA általi állítólagos helytelen értelmezésével kapcsolatban. Nem vitatta azonban a rendelet jogosságát, vagy általánosságban magának a Bizottságnak a magatartását (lásd a fenti 38. pontot).

- 127 Másfelől, a felperesek semmiképpen sem használhatták fel az említett leveleket a Bíróság alapokmánya 46. cikke szerinti elévülés megszakítása céljából, mivel egyik levelet sem követte keresetindítás az Elsőfokú Bíróság előtt az említett cikkben meghatározott határidőn belül (lásd a fenti 125. pontot).
- 128 Ezen előzetes megállapítások után meg kell határozni a jelen kártérítési kereset elévülési idejének kezdetét.

— Tényleges kár fennállása

- 129 A Bíróság alapokmánya 46. cikke szerinti elévülési idő múlása nem kezdődik el azelőtt, hogy minden olyan feltétel ne állna fenn, amelytől a kártérítési kötelezettség függ. Ezek a feltételek a következők: a közösségi intézmények jogellenes magatartása, a hivatkozott kár ténylegessége, és okozati összefüggés fennállása ezen magatartás és a hivatkozott kár között (a Bíróság 256/80., 257/80., 265/80., 267/80. és 5/81. sz., Birra Wührer és társai kontra Tanács és Bizottság ügyben 1982. január 27-én hozott ítélet [EBHT 1982., 85. o.] 10. pontja és az Elsőfokú Bíróság T-20/94. sz., Hartmann kontra Tanács és Bizottság ügyben 1997. április 16-án hozott ítéletének [EBHT 1997., II-595. o.] 107. pontja és a fent hivatkozott Jansma kontra Tanács és Bizottság ügyben hozott ítélet 76. pontja). A tényleges kár fennállására vonatkozó feltétel akkor teljesül, ha a kár bekövetkezése közeli és kellő bizonyossággal előre látható, még ha teljes pontossággal nem is számszerűsíthető (a Bíróság 281/84. sz., Zuckerfabrik Bedburg kontra Tanács és Bizottság ügyben 1987. január 14-én hozott ítéletének [EBHT 1987., 49. o.] 14. pontja).
- 130 Ebben a vonatkozásban arra kell emlékeztetni, hogy azokat az eseteket illetően, amikor a Közösség felelőssége normatív aktusból ered – mint a jelen ügyben –, az elévülési idő nem kezdődhet el az említett aktus káros következményei bekövetkezése előtt, és következésképpen azelőtt, hogy az érintettek tényleges kárt szenvedtek volna el (a fent hivatkozott Birra Wührer és társai kontra Tanács és Bizottság ügyben hozott ítélet 10. pontja).

- 131 Jelen esetben ezért a Bíróság úgy vélekedik, hogy az elévülési idő abban az időpontban kezdődött, amikor a közösségi támogatás teljes vagy részleges ki nem fizetéséből adódó kárt a felperesek tényleg elszenvedték.
- 132 A felperesek sem vitatják, hogy a 2499/82 rendelet szerkezeti felépítése szerint – amint azt a Bizottság kiemeli — a bor vételi minimálárát a rendelet 9. cikkének (1) bekezdése előírásának megfelelően a DAI-nak legkésőbb 1983. június végéig kellett volna megfizetnie nekik. Ugyanis ezen rendelkezés értelmében ezt az árat a lepárló a termelő részére legkésőbb 90 nappal a bornak a lepárlóba való megérkezését követően köteles kifizetni. Márpedig a jelen ügyben egyértelmű, hogy a bor utolsó szállítására 1983 márciusában került sor (lásd a fenti 18. pontot).
- 133 Mindazonáltal a jelen ügy egyedi körülményeire figyelemmel, a felperesek által 1983 júniusában elszenvedett kár, ami abból adódott, hogy nem történt meg a vételi minimálár teljes vagy részleges kifizetése az előírt határidőben, nem tekinthető úgy, mint ami által ezt az időpontot határozott, azaz közeli és előre látható jellegűnek lehetne tekinteni.
- 134 Ugyanis 1983. június 22-én a DAI kérte az AIMA-tól az említett közösségi támogatás összegének előlegként történő kifizetését, és ebből a célból az említett szervezet javára a 2499/82 rendelet 11. cikkének megfelelően biztosítékot adott. Bár a felek nem vitatják, hogy a DAI, miután 1983. augusztus 10-én megkapta az előleget, egyes érintett termelőknek, különösen a felperesek egy részének, kifizette a nekik járó összeg egy részét, amint ez a felperesek által a Bíróság kérdéseire adott adatokból is következik, és amint azt mindazonáltal korábban a római Tribunale civile előtt a DAI is állította (lásd a fenti 16., 19., 20., 25., 26. és 43. pontot).

- 135 Továbbá 1984 szeptemberében a DAI a római Tribunale civile előtt eljárást indított különösen annak megállapítása céljából, hogy a biztosíték a vételi minimálár termelőknek történő kifizetésének biztosítására szolgált, arra az esetre, ha a lepárló nem teljesíti kötelezettségeit. Az érintett termelők, köztük a felperesek beavatkoztak a perbe a DAI kereseti kérelmei támogatása érdekében. Kereseti kérelmeiket a római Tribunale civile 1989. január 27-i ítéletében elutasította (lásd a fenti 25., 26., 28. és 30. pontot). Az ítélet ellen az öt felperes közül négy terjesztett elő fellebbezést, amelyet a római fellebbviteli bíróság 1991. november 19-i ítéletével elutasított, és amelyet az olasz semmítőszék 1994. november 28-i ítéletével hatályában fenntartott.
- 136 Márpedig a kár ténylegességének megállapításához figyelembe kell venni ezeket az eljárásokat, különös tekintettel arra, mi történik a biztosítékkal. Ugyanis a nemzeti jogorvoslatok eredménytelensége ellenére, amelyet az Elsőfokú Bíróság fentebb állapított meg (lásd a fenti 118. pontot), el kell azt ismerni, hogy az ügy kivételes körülményei között különösen nehéz volt valamely elővigyázatos és körültekintő gazdasági szereplő számára annak figyelembevétele, hogy a nemzeti bíróságok előtt nem tudja elérni, hogy számára az adott támogatást kifizessék.
- 137 A jelen esetben hangsúlyozni kell, hogy a felpereseknek egyrészt az AIMA-val, másrészt a Bizottsággal folytatott levélváltása, valamint az olasz bíróságok előtt indított eljárások rávilágítanak arra, hogy a felperesek először a 2499/82 rendelet téves alkalmazásának tulajdonították, hogy az AIMA elutasította az érintett támogatás részükre történő kifizetését (lásd a fenti 28., 35–38., 41. és 42. pontot).
- 138 E tekintetben meg kell említeni, hogy az AIMA hivatkozott elutasítása nem kifejezetten a 2499/82 rendelet rendelkezésein alapult, hanem az említett rendelet egyik hiányosságán, mivel a rendelet a 9. cikkében szabályozott rendszer keretében nem írt elő olyan eljárást, amely biztosítaná a lepárló fizetésektelensége esetén az érintett termelőknek a támogatás kifizetését. Mindamelllett az említett rendelet 11. cikke a támogatásnak a lepárló részére történő megelőlegezését attól tette függővé, hogy a lepárló a támogatás összegének 110%-ával megegyező mértékű

biztosítékot tegyen le az intervenció hivatal javára. Ilyen körülmények között az érdekeltek nem tudhatták, hogy az őket ért kár a 2499/82 rendelet olyan hiányosságából fakad, amely miatt káruk megtérítését a nemzeti bíróságok előtt nem érhetik el, tekintettel arra, hogy – amint az fentebb megállapításra került — nincs olyan jogalap, amely felhatalmazást adna a támogatásnak a termelők részére történő kifizetésére (lásd a fenti 118. pontot).

139 Továbbá meg kell állapítani, hogy az AIMA-val fennálló kvázi szerződéses viszonyukban a felperesek joggal számíthattak arra, hogy a nemzeti bíróság e szervezet kötelezi a DAI által meg nem fizetett vételi minimálárban foglalt közösségi támogatás összegének átutalására (lásd a fenti 89. pontot), amire a Bizottság is hivatkozott a tárgyaláson.

140 Ugyanis az ügy irataiból is megállapítható, hogy minden, a felperesek és a DAI között kötött, az AIMA által jóváhagyott szerződés kifejezetten említette az EMOGA támogatás összegét, amelyet a 2499/82 rendeletben rögzített és a szerződésben kikötött vételi minimálár magában foglalt.

141 Továbbá az nem vitás, hogy a felperesek eleget tettek valamennyi kötelezettségüknek, és hogy a megelőző lejárás az említett rendeletben előírt határidőben megtörtént.

142 Mindazonáltal a rendelet 9. cikkében előírt rendszerben különösen a lejáró csődje esetén a közösségi támogatásnak az érintett termelőknek történő kifizetését biztosító eljárás hiánya összeegyeztethetetlen a megelőző lejárás alapvető célkitűzései egyikével. Ugyanis a megelőző lejárás célja nemcsak a gyenge minőségű bor forgalomba hozatalának elkerülése, hanem – amint az a 2144/82 rendelet hatodik preambulumbekzdéséből is következik — a termelők jövedelmének emelése is az asztali bor „garantált minimálárának” bizonyos feltételek melletti biztosításával. A 2499/82 rendelet tizenegyedik preambulumbekzdése értelmében továbbá elő kellett

frni, hogy a termelőknek biztosított minimálár főszabály szerint olyan határidővel kerüljön nekik kifizetésre, hogy az abból származó bevétel összehasonlítható legyen azzal a bevétellel, amit akkor kapnának, ha a kereskedelmi értékesítésről lenne szó; ilyen körülmények között a preambulumbekkezdés szerint szükségesnek látszott, hogy a támogatást minél előbb kifizessék, miközben megfelelő biztosítékadási rendszer garantálja az ügyletek megfelelő lefolyását.

- 143 Ebben az összefüggésben az elővigyázatos és körültekintő termelő okkal számíthatott a hivatkozott támogatás kifizetésére. Különösen mivel a lepárló a 2499/82 rendelet 11. cikke alkalmazásával biztosítékot tett le az ügylet szabályszerűségének biztosítására, a lepárló fizetéképtelenségéből adódó kockázat jogilag igazoltnak tűnt a lepárlónak előlegként kifizetett támogatás összegét illetően akkor, ha a termelők eleget tettek valamennyi kötelezettségüknek, és a bor lepárlása a rendelet előírásainak megfelelően megtörtént.
- 144 Az asztali bor megelőző lepárlása vonatkozásában a 2499/82 rendelet fent említett hiányosságából eredő kivételes jelleget mindazonáltal az a tény is megerősíti, hogy a 816/70/EGK rendelet 6b., 6c., 24a. és 24b. cikkében szabályozott borlepárlás általános szabályainak megállapításáról szóló, 1976. július 20-i 1931/76/EGK tanácsi rendeletben (HL L 211., 5. o.) szabályozott rendszerben a közösségi támogatást közvetlenül az érintett termelőknek fizeti ki a nemzeti intervenció hivatal. Ha igaz az, hogy az 1931/76 rendeletet 1979. április 2-től felváltó egyes lepárlási műveletek általános szabályairól szóló, 1979. február 5-i 343/79/EGK tanácsi rendelet (HL L 54., 64. o.) lehetővé tette a tagállamoknak, hogy a termelőknek járó támogatás egy részének vagy az intervenció hivatalon, vagy a lepárlón keresztül történő kifizetését írják elő (a második esetben az intervenció hivatal visszatéríti a támogatás összegét a lepárlónak, ha igazolja, hogy a szerződésben szereplő bor teljes mennyisége lepárlásra került), akkor ez a rendelet a jelen ügyre alkalmazandó 2499/82 rendelet 9. cikkében előírt rendszerhez hasonló rendszert nem vezetett be. Ugyanis a 343/79 rendelet 4. cikkének (3) bekezdése úgy fogalmaz, hogy ha az említett igazolást rendelkezésre bocsátják, akkor az intervenció hivatal kifizeti a termelőnek a neki járó támogatás és a (2) bekezdésben szabályozott összeg különbözetét. Ellentétben tehát a 2499/82 rendelet 9. cikkében szabályozott

rendszerrel, a közösségi támogatás megadása végső soron nem annak igazolásától függ, hogy a közösségi támogatást a lejáró a termelőnek előírt időn belül kifizette-e.

145 A fenti okokból együttesen következik, hogy – figyelemmel a 2499/82 rendelet által szabályozott rendszer összetettségére és az említett kivételes körülményekre — a felperesek csak az olasz bíróságok előtt indított, a biztosítékre vonatkozó eljárások befejezésekor tudhatták meg, hogy nem kaphatják meg a szóban forgó támogatási összeget biztosíték formájában.

146 A jelen esetben, bár a biztosítéket az AIMA a római Tribunale civile ítéletének végrehatásaként 1991 februárjában beszedte, és még ugyanebben az évben az EMOGA javára könyvelte (lásd a fenti 40. pontot), a biztosíték 2499/82 rendelet rendelkezései szerinti kedvezményezettjét az olasz bíróság csak az olasz semmítőszék fent hivatkozott 1994. november 28-i ítéletében határozta meg egyértelműen. Ebben a vonatkozásban a Bizottság által hivatkozott azon körülményből, hogy a római fellebbviteli bíróság a fellebbezési eljárást megszüntette amiatt, hogy a DAI-t nem értesítették szabályszerűen a fellebbezésről, nem lehet arra következtetni, hogy a biztosíték rendeltetését a Római Tribunale civile fent említett ítélete egyértelműen meghatározta, mivel négyen a felperesek közül az előírt határidőn belül fellebbezést nyújtottak be az ítélet ellen, és erről szabályszerűen értesítették az AIMA-t és az Assedilét, és ez a négy felperes ezt követően szabályszerűen terjesztett elő semmisségi panaszt a fellebbviteli bíróság ítélete ellen (lásd a fenti 31. és 33. pontot, és megfelelően Darmon főtanácsnoknak a C-55/90. sz., Cato kontra Bizottság ügyben 1992. április 8-án hozott ítélethez 1991. június 18-án fűzött indítványa [EBHT 1992., I-2533., I-2545. o.] 25–27. pontját és 1992. február 4-i indítványa [EBHT 1992., I-2559. o.] 19. pontját). Ebből az következik, hogy a felperesek által elszenvedett kárt nem lehetett 1994. november 28. előtt ténylegesnek tekinteni.

147 Ilyen körülmények között a Bíróság alapokmányának 46. cikkében előírt ötéves elévülési idő nem kezdődhetett meg ez utóbbi időpont előtt, és így a jelen, 1998-ban előterjesztett kártérítési kereset nem minősíthető késedelmesnek.

- 148 Ebből az következik, hogy a kereset elévülésére vonatkozó kifogást el kell utasítani.
- 149 Mindazonáltal pontosítani kell, hogy az olasz semmítőszék 1994. november 28-i ítéletét követően a felperesek által elszenvedett kár már ténylegesnek minősíthető, amennyiben azt már közelinek és előre láthatónak lehetett tekinteni annak ellenére, hogy az összegét még nem lehetett pontosan meghatározni (lásd a fenti 129. és 130. pontokat). Ugyanis mivel a felperesek mezőgazdasági szövetkezeti minőségükben elsőbbségi hitelezőknek minősültek – amint az a felpereseknek a Bíróság írásbeli kérdéseire adott, a Bizottság által sem vitatott válaszaiból kitűnik –, nem volt kizárt, hogy a DAI-val szemben fennálló kifizetetlen igényeik egy részét a fent említett válaszok szerint csak 2000-ben sorra kerülő csődeljárás keretében elégítsék ki.
- 150 A fenti megfontolások összességéből az következik, hogy a kártérítési kereset elfogadható.

A kártérítési kereset megalapozottságáról

A felek érvei

- 151 A felperesek kereseti kérelmük alátámasztása érdekében a 2499/82 rendelet szabálytalanságára hivatkoznak, először is azzal az indokkal, hogy a felfedett hiányosság a termelők közötti, állampolgárság alapján történő egyenlőtlen bánásmódhoz vezet. Ez a rendelet jelentős mértékben megsérti az EK-Szerződés 6. cikke és 40. cikkének (3) bekezdése második albekezdése (jelenleg, adott esetben módosítást követően, EK 12. cikk és az EK 34. cikk (2) bekezdésének második

albekezdése) szerinti hátrányos megkülönböztetés tilalma elvét, mivel a jelen ügy szerinti körülmények között az említett rendelet 9. cikke szerinti rendszer alá tartozó termelőket a közösségi támogatás kedvezményezettjei közül kizárják. Továbbá, ebből a rendszerből az is következik, hogy ugyanazt a támogatást kapná a termelő, ha az érintett tagállam a rendelet 10. cikke szerinti eljárást választja, mint a lepárló, ha a tagállam a rendelet 9. cikke szerinti eljárás mellett dönt, ami nyilvánvaló ellentétben áll a rendelet által kitűzött célokkal. Másodszor, a felperesek arra hivatkoznak, hogy a termelőknek szánt támogatások kifizetésére vonatkozó garancia hiánya a jelen esetben a Közösség jogalap nélküli gazdagodásához vezetett.

152 Mindazonáltal, ami az elszenvedett kár megállapítását illeti, a felperesek a keresetben megjelölték a DAI-val szemben fennálló kifizetetlen követelésük összegét, amelyre már a római Tribunale civile előtt is hivatkoztak (lásd a fenti 28. pontot), és amelyet a Bizottság nem vitatott. A 2004. február 10-i tárgyaláson a Bíróság kérdésére adott válaszukban pontosították, hogy a DAI csődeljárása keretében 2000-ben lefolytatott vagyonfelosztás után az őket érintő kár nagysága kizárólag annak a résznek felel meg, amit a vagyonfelosztás után, a DAI-val szemben fennálló kielégítetlen követelésük összegén belül arányosan a közösségi támogatás képez (lásd a fenti 44. pontot). Ezt a részt az AIMA által jóváhagyott szerződésekben említett támogatásnak a kikötött vételi minimálárban szereplő arányában kell kiszámolni.

153 A Bizottság a maga részéről előadja, hogy a 2499/82 rendelet 9. cikkében szabályozott közösségi támogatási kifizetési rendszerben a lepárlók voltak ennek a támogatásnak a közvetlen kedvezményezettjei. Ezzel szemben a rendelet 10. cikke szerinti rendszerben a termelők a kedvezményezettek. Ez a különbségtétel – távol attól, hogy hátrányos megkülönböztetésnek minősüljön — kielégíti azt a követelményt, hogy az előlegek és a támogatások kifizetésekor – amint azt a rendelet tizenegyedik preambulumbekzdése is jelzi — figyelembe kell venni az egyes tagállamok különböző igazgatási rendszereit.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 154 A Közösség szerződésen kívüli felelőssége az intézményei által okozott károkért, amelyet az EK-Szerződés 215. cikkének második albekezdése szabályoz, csak akkor alkalmazható, ha a következő feltételek összessége fennáll: az intézményeknek felróható magatartás jogellenessége, a kár ténylegessége és a hivatkozott jogellenes magatartás és az elszenvedett kár közötti okozati összefüggés megléte (a fent hivatkozott Ludwigshafener Walzmühle és társai kontra Tanács és Bizottság ügyben hozott ítélet 18. pontja, és az Elsőfokú Bíróság T-195/94. és T-202/94. sz., Quiller és Heusmann kontra Tanács és Bizottság ügyben 1997. december 9-én hozott ítélet [EBHT 1997., II-2247. o.] 48. pontja).
- 155 Az első feltételt illetően az ítélkezési gyakorlat azt követeli meg, hogy megállapítható legyen valamely, a magánszemélyek számára jogosultságot keletkeztető jogszabály kellően egyértelmű megsértése (a Bíróság C-352/98. P. sz., Bergaderm és Goupil kontra Bizottság ügyben 2000. július 4-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-5291. o.] 42. pontja). Ami a sérelem kellően egyértelmű mivoltának követelményét illeti, ez az ismérv akkor teljesül, ha az érintett közösségi intézmény nyilvánvalóan és súlyosan áthágja mérlegelési jogköre gyakorlásának korlátait. Amennyiben ezen intézmény mérlegelési lehetősége nagyon szűkre szabott, vagy nem is rendelkezik mérlegelési lehetőséggel, akkor már a közösségi jog egyszerű megsértése is elegendő lehet a kellően egyértelmű sérelem megállapításához (a Bíróság C-312/00. P. sz., Bizottság kontra Camar és Tico ügyben 2002. december 10-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-11355. o.] 54. pontja és az Elsőfokú Bíróság T-198/95., T-171/96., T-230/97., T-174/98. és T-225/99. sz., Comafrica és Dole Fresh Fruit Europe kontra Bizottság ügyben 2001. július 12-én hozott ítéletének [EBHT 2001., II-1975. o.] 134. pontja).
- 156 A jelen ügyben a felperesek lényegében azt állítják, hogy a 2499/82 rendelet 9., illetve 10. cikkében szabályozott támogatás kifizetési rendszerek közötti különbség diszkriminatív jellegű, mivel a 9. cikk szerinti rendszer során az érintett termelőknek járó támogatás kifizetésére nincs biztosíték. Továbbá a felpereseknek járó támogatás teljes vagy részleges kifizetésének elmaradása a Közösség jogalap nélküli gazdagodásához vezetett (lásd a fenti 84. pontot).

- 157 Elsőként a jogalap nélküli gazdagodás tilalma elvének megsértésére vonatkozó kifogást illetően kell azt hangsúlyozni, hogy – amint azt már megítélték — a felperesek teljesítették valamennyi kötelezettségüket, és a DAI-nak leszállított bor megelőző leparlása a 2499/82 rendeletben előírt határidőben megtörtént (lásd a fenti 141. pontot). A rendelet által kitűzött cél, azaz a megelőző leparlás, így teljeskörűen megvalósult.
- 158 Ugyanakkor a DAI fizetéseképtelenségét követően a felperesek nem kapták meg a szolgáltatásuknak az AIMA-val fennálló kvázi szerződéses jogviszonyuk keretében előírányzott ellenértékét, azaz a DAI-val kötött és az AIMA által jóváhagyott szerződésekben kikötött EMOGA támogatás összegét – a DAI közvetítésével — nem fizették meg.
- 159 Ilyen körülmények között a Közösség a felpereseknek járó támogatás teljes kifizetésének elmaradásából eredően jogalap nélkül gazdagodott, mivel a megelőző leparlás jogszerűségének garantálása és a támogatás előlegként történő kifizetése céljából a DAI által képzett és az AIMA által beszedett biztosítékot az AIMA az EMOGA javára könyvelte az 1991. üzleti év során.
- 160 Márpedig a jogalap nélküli gazdagodás tilalma a közösségi jog egyik alapelve (a Bíróság C-259/87. sz., Görögország kontra Bizottság ügyben 1990. július 10-én hozott ítéletének [EBHT 1990., I-2845. o., összefoglaló közzététele] 26. pontja és az Elsőfokú Bíróság T-171/99., Corus UK kontra Bizottság ügyben 2001. október 10-én hozott ítéletének [EBHT 2001., II-2967. o.] 55. pontja, valamint a T-44/01., T-119/01. és T-126/01. sz., Vieira és Vieira Argentina kontra Bizottság ügyben 2003. április 3-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-1209. o.] 86. pontja).
- 161 Ezért meg kell állapítani, hogy a 2499/82 rendelet 9. cikke szerinti közvetett támogatás-kifizetési rendszer nyilvánvalóan ellentétes a jogalap nélküli gazdagodás tilalmára irányuló alapelvvel, mivel ez a rendszer nem foglal magában semmilyen

olyan mechanizmust, amely alkalmas lenne annak biztosítására, hogy a lepárló fizetési képtelensége esetén – ha mindazonáltal a támogatás kifizetésének minden más feltétele fennáll – a termelőknek a közösségi támogatást kifizessék.

- 162 Ebből az következik, hogy a 2499/82 rendelet a jogalap nélküli gazdagodást tiltó elvet – amelynek célja a magánszemélyek részére jogok biztosítása – kellően egyértelműen megsérti.
- 163 Másodsorban, ami a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének megsértésére vonatkozó kifogást illeti, az Elsőfokú Bíróság bevezetésekként azt állapította meg, hogy a 2499/82 rendelet 8. cikke szerinti választási lehetőség – ami egyfelől azon rendszer, amelyben a támogatást a lepárló közvetítésével fizetik ki a termelőknek (9. cikk), másfelől azon rendszer, amelyben a támogatást közvetlenül az intervenció hivatala a termelőknek fizetik ki (10. cikk) – közötti választást biztosítja, főszabály szerint igazolható – ahogy azt a rendelet tizenegyedik preambulumbekzdése is megjelöli – az 1982/1983-as borászati évben a megelőző lepárlásnak a Közösség egészében megvalósuló hatékonysága biztosításának szükségszerűsége, figyelembe véve a különböző tagállamok igazgatási rendszereinek különbözőségét. A felperesek mindazonáltal alapvetően nem vitatják azt, hogy a termelőknek járó támogatásnak közvetett módon történő kifizetési rendszere jogszerű volna.
- 164 A jelen esetben azt kell vizsgálni, hogy a szóban forgó rendelet által előírt támogatásnak közvetett módon történő kifizetési rendszer szabályai nem vezetnek-e a Közösség termelői közötti, a Szerződés 40. cikkének (3) bekezdése által tiltott hátrányos megkülönböztetéshez, minthogy ezen szabályok hatásaként a 2499/82 rendelet 9. cikke által előírt közvetett támogatási rendszert választó tagállamokban letelepedett termelők a közösségi támogatás kapcsolatban olyan kockázatot vállalnak, amelyet az említett rendelet 10. cikke szerinti rendszert választó tagállamban honos termelőknek nem kell viselniük.

- 165 Az állandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően a Szerződés 40. cikkének (3) bekezdése szerinti hátrányos megkülönböztetés tilalma nem más, mint az egyenlőség elvének speciális megfogalmazása, ami a közösségi jog alapelveinek része. Ez az elv arra vonatkozik, hogy a hasonló helyzeteket ne kezeljék eltérően, kivéve ha a megkülönböztetés objektíve igazolható (a Bíróság C-267/88. és C-285/88. sz., Wuidart és társai ügyben 1990. február 21-én hozott ítéletének [EBHT 1990., I-435. o.] 13. pontja).
- 166 Mindazonáltal ezen tilalom érvényesítési feltételeinek bírósági felülvizsgálatát illetően ki kell fejteni, hogy a közösségi jogalkotó a közös agrárpolitika területén széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik, amely a Szerződés 40. és 43. cikke által ráruházott politikai felelősségnek felel meg (jelenleg EK 34. és EK 37. cikk) (a fent hivatkozott Wuidart és társai ügyben hozott ítélet 14. pontja).
- 167 A jelen ügyben a fent említett rendelet célkitűzéséből következik, hogy bármelyik legyen is a választott támogatáskifizetési rendszer, annak a termelők a címzettjei (lásd a fenti 142. pontot). Ha igaz az, hogy a 2499/82 rendelet 9. cikkének (2) bekezdése alapján az intervenció hivatal köteles a támogatást a lepárlónak kifizetni, akkor az is biztos, hogy ez a kifizetés csak azt követően történhet meg, hogy a lepárló az ugyanezen cikk (1) bekezdése szerinti határidőben kifizette a termelőnek a támogatás összegét is magában foglaló vételi minimálárát. Ebben a rendszerben a lepárló valójában a közvetítő szerepet tölti be a garantált vételi minimálárban foglalt közösségi támogatás kifizetése során.
- 168 Ilyen körülmények között az Elsőfokú Bíróság megállapítja, hogy a 2499/82 rendelet 9. cikkében szabályozott rendszerben az érintett termelőknek járó közösségi támogatásnak különösen a lepárló csődje esetére vonatkozó fizetési garanciájának hiánya nem terjed ki olyan szállítási szerződések végrehajtásával együtt járó szokásos kereskedelmi kockázatra, mint amilyen szerződéseket a jelen ügyben a lepárlók és a termelők között megkötöttek, és különösen nem a vevő fizetésképtelensége esetén a kikötött ár meg nem fizetésének kockázatára.

- 169 Ebben a vonatkozásban hangsúlyozni kell, hogy a 2499/82 rendelet 1., 3. és 4. cikke szerinti, a lepárlók és a termelők közötti szerződések – figyelemmel arra a jogszabályi háttérre, amelybe ezek a szerződések illeszkednek – nem tekinthetők szokásos kereskedelmi szerződéseknek, mivel az ezekben kikötött ár a közösségi támogatás összegét is magában foglalja. Ugyanis azzal, hogy a 2499/82 rendelet az EMOGA Garancia Részlegéhez tartozó támogatást a gazdasági szereplők meghatározott csoportjának pontosan előírt feltételek mellett előirányozta, főszabály szerint – ha a támogatás megadásának feltételei fennállnak – kizárt minden gazdasági vagy kereskedelmi kockázatot, amely a támogatás kifizetését korlátozná.
- 170 Ebben az összefüggésben a termelők és a lepárlók között kötött és az intervenció hivatal által jóváhagyott szerződésekben rögzített vételi minimálárban foglalt közösségi támogatás összegének kifejezett említése megerősíti azt, hogy főszabály szerint kizárható a vételi árnak a támogatás összegével megegyező mértékű ki nem fizetésére vonatkozó kockázat. Ezzel ellentétben hangsúlyozni kell, hogy a vételi minimálárnak a közösségi támogatással nem fedezett része továbbra is azok közé a kockázatok közé tartozik, amelyek együtt járnak a kereskedelmi szerződésekkel.
- 171 Ugyanakkor a gyakorlatban – mivel a rendelet 9. cikke szerinti rendszernek megfelelően nincs olyan biztosítékadási rendszer, amely különösen a lepárló csődje esetén garantálná a közösségi támogatás termelőknek történő kifizetését – a közösségi támogatás termelőknek történő tényleges kifizetése szintén tisztán olyan kereskedelmi eshetőségnek minősül, amelyek alkalmas arra, hogy kifizetésének feltételeit megváltoztassa.
- 172 Márpedig az a körülmény, hogy a lepárláshoz nyújtott támogatási rendszert olyan módon alakították ki, hogy az e célból rendelkezésre álló közösségi pénzügyi eszközök, még mielőtt a kedvezményezetthez eljutottak volna, eltűnhettek volna a köztes kereskedelmi kapcsolatokban, nyilvánvalóan ellentétes a rendszer célkitűzésével és közjogi jellegével. Ha igaz az, hogy a támogatás megelőlegezése esetére előirányzott biztosíték alkalmas volt, adott esetben, a Közösség pénzügyi érdekei védelmére, akkor bizonyos, hogy a jelen ügy szerinti feltételek mellett a rendszer egyik célkitűzése, vagyis az érintett termelők jövedelmének emelése, nyilvánvalóan nem teljesült. Ebben a vonatkozásban ki kell emelni, hogy a Bizottság érve

– miszerint a közös agrárpolitika keretében általános az, hogy egy támogatás jogi kedvezményezettje megelőzi a gazdasági kedvezményezettet, aki a mezőgazdasági termelő — nem olyan jellegű, ami a fenti mérlegelést érintené, mivel a rendelet 9., illetve 10. cikke szerinti eljárások közötti választást egyáltalán nem azért vezették be, hogy a tagállamok kedvük szerint választhassák meg a támogatás kedvezményezettjét, hanem kizárólag az egyes végrehajtási módoknak a tagállamok igazgatási rendszereihez való hozzáigazítása megkönnyítése érdekében (a 2499/82 rendelet tizenegyedik preambulumbekzdése).

173 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a 2499/82 rendeletben lévő – konkrétan az érintett termelőknek a közösségi támogatásra vonatkozó kifizetés biztosítékát illető — hiányosság tagállamok szerint eltérő bánásmóddhoz vezetett, holott ez a támogatás főszabály szerint az alkalmazandó közösségi szabályozás értelmében járt nekik.

174 Egy ilyen különbség csak akkor lenne összeegyeztethető a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvével, ha azt a vizsgált helyzetek eltérése objektíve igazolná. Márpedig megállapítható, hogy a jelen ügyben nem ez a helyzet. Különösen mivel a kifogásolt bánásmódbeli különbség nem a megelőző lejárati támogatás kifizetésének feltételeire vonatkozik, hanem kizárólag ezen kifizetés igazgatási szabályaira, ezért az nem magyarázható a bortermelők, vagy még általánosabban a borágazat helyzetének a különböző tagállamokban meglévő különbségeivel.

175 Továbbá, a Bizottság állításaival ellentétben, ez a bánásmódbeli különbség nem igazolható olyan gyakorlati szempontokkal sem, miszerint az egyes tagállamok különböző igazgatási rendszereire figyelemmel kell lenni. Ugyanis a 2499/82 rendelet 9. cikkében szabályozott rendszerhez – amelynek keretében az érintett termelőknek a lejárati közvetítésével fizetik ki a támogatást — tökéletesen illeszkedne egy olyan mechanizmus, amely a lejárati fizetésképtelensége esetén anélkül biztosítja a támogatásnak a termelőknek történő kifizetését, hogy a rendszer hatékonyságát veszélyeztetné. Így a Bizottságra hárult az olyan intézkedések kellő időben történő elfogadása, amelyeket a legalkalmasabbnak talált a fent említett rendelet hiányosságának orvoslására. Ebben a vonatkozásban a Bizottság érve

– mely szerint a hivatkozott bánásmódbeli különbség igazolható azzal, hogy a 2499/82 rendelet 10. cikke szerinti támogatáskifizetési rendszer több igazgatási jellegű korlátozással járna az érintett termelőkkel szemben, mint a rendelet 9. cikke szerinti rendszer — nem részletes, és nem is megalapozott. Ugyanis a felperesek kifogásai nem az ellen az elv ellen irányulnak, hogy a támogatás összege a termelőknek a lepárlón keresztül kerüljön kifizetésre, hanem a rendszer hiányos jellege ellen, amely abban nyilvánul meg, hogy a lepárló fizetésképtelensége esetén nem garantálja a támogatás kifizetését a tényleges kedvezményezetteknek. Márpedig a biztosíték hiánya alkalmas arra, hogy az érintett termelőket külső okokból megfosssa attól a támogatástól, amelyre joggal tarthattak igényt, és nem egyezik meg azokkal a feltételekkel, amelyeket a 2499/82 rendelet 10. cikke ír elő annak igazolására, hogy a támogatást az intervenció hivatalok közvetlenül kifizetik a termelőknek. Ami azt az érvet illeti, amely szerint a Bizottság az Elsőfokú Bíróság írásbeli kérdéseire adott válaszában hozott fel – mely szerint a 2499/82 rendelet 10. cikke szerinti rendszerben az érintett termelőket szintén kiteszik azon kockázatnak, hogy nem kapják meg a közösségi támogatást, ha a lepárló nem teljesíti arra vonatkozó kötelezettségét, hogy a bort az előírt határidőben lepárolja –, meg kell állapítani, hogy egyfelől ez a kockázat a termelők összességére vonatkozik, bármelyik rendszert válassza is az érintett tagállam, és másfelől, ez nem áll semmilyen kapcsolatban a lepárló fizetésképtelenségének kockázatával, amely az egyedüli kérdés a jelen esetben, mivel egyértelmű, hogy a felperesek által leszállított bor lepárlása az előírt határidőben megtörtént.

176 Ilyen körülmények között, azzal, hogy a 2499/82 rendelet szerkezetében a rendelet 9. cikke szerinti támogatáskifizetési rendszerhez a Bizottság nem írt elő olyan eljárást, ami a lepárló fizetésképtelensége esetén biztosítaná az érintett termelők számára a támogatás kifizetését, a Bizottság nyilvánvalóan és súlyosan túllépte mérlegelési jogköre korlátait. megsértette döntési mérlegelési jogköre korlátait. Ebből az következik, hogy a 2499/82 rendelet kellően egyértelműen megsérti a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvét is, amelynek célja a magánszemélyek részére jogok biztosítása (a fent hivatkozott Dumortier és társai kontra Tanács ügyben hozott ítélet 11. pontja).

177 El kell utasítani továbbá a Bizottság azon feltevését is, amely szerint a felperesek nem bizonyították a felpereseknek járó támogatás teljes vagy részleges kifizetésének elmaradásából származó kár és a Bizottság magatartása közötti okozati összefüggés

fennállását, azzal az indokkal, hogy nem bizonyították a DAI által fizetendő támogatás elmaradása – ami a Bizottság szerint a kárt keletkeztető tény — és az említett intézmény magatartása közötti okozati összefüggés fennállását. Ebben a vonatkozásban emlékeztetni kell arra, hogy a felperesek joggal hangsúlyozzák ki azt, hogy az őket ért kár, amelyet a Bizottság sem vitat, abból ered, hogy ez az intézmény elmulasztotta egy olyan eljárás beépítését a 2499/82 rendelet 9. cikke szerinti rendszerbe, ami a lepárló fizetési képtelensége esetén is garantálja az érintett termelőknek a támogatás kifizetését (lásd a fenti 111. és 112. pontot). Ugyanis a DAI csődje után a felpereseknek járó támogatás kifizetésének teljes vagy részleges elmaradása közvetlenül a 2499/82 rendelet hiányosságából fakad. Ebből az következik, hogy a kár és a Bizottság kifogásolt magatartása közötti okozati összefüggés fennállása világosan megállapítható.

178 Ezen előzmények fényében a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a Bizottság felelősségét megalapozó feltételek, vagyis a kifogásolt magatartás jogellenessége, a kár ténylegessége, valamint a magatartás és a hivatkozott kár közötti okozati összefüggés, fennállnak.

179 Mivel a felperesek által elszenvedett kár összege, figyelemmel a felek érveire, nem határozható meg az eljárás ezen szakaszában, közbenső ítélettel kell megállapítani, hogy a Bizottság köteles megtéríteni a felperesek abból adódó kárát, hogy a közösségi támogatásnak – amelyre a 2499/82 rendelet alkalmazásában joggal tartottak igényt — a DAI-val szemben fennálló kifizetetlen követelésük összegében foglalt részének teljes vagy részleges kifizetése elmaradt.

180 Az Elsőfokú Bíróság ezért felhívja a feleket, hogy a jelen ítéletre tekintettel, a jelen ítélet kihirdetésétől számított négy hónapon belül, kössenek egyezséget az elszenvedett kárért járó kártérítés összegéről. Közös megegyezés hiányában a felek ugyanezen határidőn belül az Elsőfokú Bíróság elé terjesztik összegszerű indítványukat.

A költségekről

- 181 Tekintettel az előző pontban kifejtettekre, az Elsőfokú Bíróság a költségekről jelenleg nem határoz.

A fenti indokok alapján

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG (második tanács)

a következőképpen határozott:

- 1) Az Elsőfokú Bíróság kötelezi a Bizottságot a felperesek Distilleria Agricola Industriale de Terralba csődjét követően, olyan mechanizmus hiánya miatt keletkezett kárának megtérítésére, mely az 1982/1983-as borászati évben a megelőző lejárásra vonatkozó rendelkezések megállapításáról szóló 2499/82/EGK rendelet 9. cikke által bevezetett szabályok szerint biztosítani képes a közösségi támogatás e rendeletben előírt kifizetését az érintett termelőknek.
- 2) Jelen ítélet kihirdetésétől számított négy hónapon belül a felek az Elsőfokú Bíróság elé terjesztik a kártérítés közös megegyezéssel kialakított összegét.

3) Közös megegyezés hiányában a felek ugyanezen határidőn belül az Elsőfokú Bíróság elé terjesztik összegszerű indítványaikat.

Pirrung

Meij

Forwood

Kihirdetve Luxemburgban, a 2004. november 23-i nyilvános ülésen.

H. Jung

hivatalvezető

J. Pirrung

elnök

Tartalomjegyzék

Jogi háttér	II - 4000
Az alapeljárás tényállása	II - 4005
Az eljárás és a felek kereseti kérelmei	II - 4016
A jogkérdésről	II - 4019
A — A megsemmisítés iránti kereset és az intézményi mulasztás megállapítása iránti kereset elfogadhatóságáról	II - 4019
A felek érvei	II - 4019
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 4021
A megsemmisítés iránti kereset elfogadhatóságáról	II - 4021
Az intézményi mulasztás megállapítása iránti kereset elfogadhatóságáról ..	II - 4026
B — A kártérítési keresetről és a jogalap nélküli gazdagodással érintett összeg visszafizetése iránti kérelemről	II - 4027
A jogalap nélküli gazdagodással érintett összeg visszafizetése iránti kérelem elfogadhatóságáról	II - 4027
A kártérítési kereset elfogadhatóságáról	II - 4028
A felek érvei	II - 4028
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 4032
1. A kifogásolt magatartás Bizottsággal szembeni felróhatóságának hiányára vonatkozó kifogásról	II - 4033
2. A hatékony nemzeti jogorvoslati lehetőség fennállására vonatkozó kifogásról	II - 4036
3. A kártérítési kereset elévülésére vonatkozó kifogásról	II - 4040
A kártérítési kereset megalapozottságáról	II - 4047
A felek érvei	II - 4047
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 4049
A költségekről	II - 4057